

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«___» _____ 20___ р.

Реєстраційний № _____

«___» _____ 20___ р.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАРГОННИХ
ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ЗАММ-22

ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 014 Середня освіта
(Англійська мова та література)

Харченко Оксани Олександрівни

Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови з
методикою викладання

Гарлицька Т. С.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Члени ЕК

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Харченко Оксана Олександрівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Зміст

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЖАРГОННИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЛІНГВІСТИЦІ	7
1.1. Місце та роль фразеологізмів у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.....	7
1.2. Поняття та ознаки жаргонних фразеологізмів.....	14
1.3. Джерела формування та функції жаргонних фразеологізмів у мові....	21
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	288
РОЗДІЛ 2. Культурологічний аспект у дослідженні жаргонних фразеологізмів англійської та української мов.....	30
2.1. Лінгвістичні характеристики фразеологічних жаргонізмів	30
2.2. Культурологічний аспект у дослідженні жаргонних фразеологізмів ...	43
2.3. Реалізація результатів роботи в шкільній практиці.....	54
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена динамічним розвитком української та англійської мов під впливом екстра- та інтерлінгвальних чинників, що супроводжується рухливістю лексичного та фразеологічного рівнів.

На сучасному етапі накопичений вагомий науковий досвід у вивченні фразеологічних одиниць. Цьому питанню присвячено праці зарубіжних та вітчизняних дослідників Я. Андрозополоса, О. Мойсієнко, Л. Скрипник, Г. Бугера, І. Кравцова, М. Кравчук, Л. Мюлднер-Нецковського, Дж. Сейдла, У. Макморді, Ю. Прадіда та ін.

Спостерігаючи за змінами в нелітературному фразеологічному складі, важко не помітити збільшення кількості жаргонних фразем, які тісно пов'язані з культурними, соціальними, історичними й ідентифікаційними аспектами конкретного суспільства. Ці вираження відтілюють унікальний погляд та менталітет певної групи людей і можуть нести глибокий зміст, закодований у культурних стереотипах та традиціях.

Саме тому жаргонні фразеологізми стали об'єктом вивчення таких науковців, як Л. Азарова, С. Гурін, Л. Ставицька, О. Стишов, Т. Гарлицька, Л. Олійник, Н. Третяк, Т. Левченко, Ю. Зацний, Д. Музичук, І. Мельчик та інші.

Не зважаючи на значний інтерес до розгляду питання жаргонної фразеології, фразеологічні одиниці потребують ґрунтовнішого вивчення, оскільки кількість їх безперервно зростає, збагачуючи номінативні та експресивні засоби мов.

Мета дослідження полягає у виявленні лінгвокультурних особливостей англійських та українських жаргонних фразеологізмів.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- здійснити теоретичний аналіз наукових джерел щодо з'ясування специфіки понять «фразеологізм», «жаргонізм», «сленг», «жаргонна фразема»;
- визначити ознаки та особливості жаргонних фразеологізмів, їх джерела походження, функції та тенденції розвитку в мові;
- з'ясувати лінгвістичні характеристики та виявити національно-культурну своєрідність жаргонної фразеології української та англійської мов;
- запропонувати шляхи впровадження системи вивчення жаргонних фразем у школі.

Об'єкт дослідження – жаргонні фразеологізми української та англійської мов.

Предмет дослідження – лінгвокультурологічні особливості жаргонних фразем.

Матеріалом дослідження словники сучасних жаргонізмів, мовлення ЗМІ та художньої літератури.

Основні методи дослідження: описовий, порівняльний, кількісно-статичний метод; метод системного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у спробі здійснити комплексний аналіз культурологічних особливостей сучасних англійських та українських жаргонних фразем.

Практична цінність дослідження полягає в можливості поглиблення знань у вивченні окресленої проблеми. Основні положення даної роботи стануть у нагоді під час підготовки до практичних занять із таких дисциплін, як «Стилістика англійської мови», «Порівняльна типологія української та англійської мов», «Лексикологія англійської мови», а також під час написання курсових, магістерських робіт, укладання посібників для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів, у роботі лінгвістичних гуртків для школярів старшого віку.

Результати магістерської роботи пройшли апробацію у вигляді доповіді на I Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Achievements of 21st century scientific community» (м. Дніпро, Україна, 2023).

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів із висновками, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 78 сторінки, із них 70 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЖАРГОННИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Місце та роль фразеологізмів у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві

Фразеологія є важливою галуззю вітчизняного та зарубіжного мовознавства, яка досліджує фразеологічні одиниці як складові частини та елементи культурного й історичного спадку народу, їхнє походження, значення та вживання, вивчає взаємозв'язки між фразеологізмами та іншими складовими мови, наприклад, з морфологією, синтаксисом, лексикою тощо.

Фразеологічні одиниці можуть бути джерелом інформації про культуру, традиції народу, їх можна використовувати для реконструкції історичних подій, побуту та звичаїв, оскільки через фразеологію можна простежити стереотипи поведінки етносу.

Крім того, фразеологія має важливе практичне значення для вивчення іноземних мов, оскільки фразеологічні одиниці є невід'ємною частиною будь-якої мови і їх вивчення допомагає краще зрозуміти та використовувати мову в реальному спілкуванні.

Як зазначає Л. Азарова, останні десятиліття позначилися інтенсифікацією уваги до фразеології різних мов, оскільки фразеологізми становлять країнознавчу цінність, відображають національну культуру, широко функціонують на сторінках новітньої української прози, у розмовному мовленні, у засобах масової комунікації, в усіх мовних стилях із різними функціями [2, с. 2].

Відповідно, фразеологія – надзвичайно складне явище, вивчення якого потребує свого методу дослідження, а також використання інших наук – лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії мови, історії, філософії, логіки та країнознавства.

Як зазначають О. Мойсієнко, О. Бас-Кононенко та В. Бондаренко, слово «фразеологія» походить від грец. *phrasis* – спосіб вираження, зворот і *logos* – слово, вчення. Це 1) розділ мовознавства, що вивчає фразеологічну систему мови в її сучасному функціонуванні й з погляду історичного розвитку; 2) сукупність характерних засобів вираження думки, притаманних певній соціальній групі, окремому авторові, літературно-публіцистичному напрямку, діалекту чи групі говорів; 3) сукупність фразеологізмів тієї чи іншої мови. [58, с. 129].

Ю. Прадід називає фразеологією розділ мовознавства, який вивчає фразеологічний склад мови. Предметом фразеології як науки є дослідження фразеологізмів, а саме стійких словосполучень зі складною семантикою. [48, с. 205].

Л. Скрипник вважає, що предметом вивчення фразеології є стійкі сполучення двох і більше слів, що утворюють семантичну цілісність і відтворюються у процесі мовлення як готові словесні формули. До фразеологічного фонду української мови вона зараховує прислів'я, приказки, формули вітань і побажань, каламбурні сполуки, крилаті вислови та ін. [52, с. 11].

Л. Олійник зазначає, що компоненти фразеологізму тісно пов'язані один з одним, і, як правило, їх не можна замінити синонімічними словами, такі одиниці не можна розкласти на окремі слова. [45, с. 167].

Г. Бургер є прихильником думки, що фразеологізми – це сталі словосполучення, що характеризуються відповідними ознаками, як лексикалізація та відтворюваність, ідіоматичність та стабільність. Це значить, що фразеологізми не створюються в процесі мовлення, а використовуються як комплексні лексичні одиниці. Значення фразеологічного звороту не дорівнює сумі значень його компонентів, воно є переносним, метафоричним, переосмисленим, а в синхронному плані, як правило, невмотивованим. [68, с. 31].

М. Кочерган довів, що фразеологізми суттєво відрізняються від вільних сполучень слів. Їм характерна стійкість, неподільність, багато з них відрізняються високим рівнем образності. Ті фразеологічні одиниці, значення яких абсолютно не відповідає значенню їх окремих компонентів, та походження яких найважче визначити, називають ідіомами [30].

С. Грайс визначає фразеологізм як «форму лексичної одиниці у поєднанні з одним чи більшою кількістю граматичних елементів різних видів, які функціонують як одне семантичне ціле у реченні, частота відтворення якого є вищою, ніж очікується на основі випадковості» [70, с. 5].

Л. Сміт, А. Маккей, Дж. Сейдл та У. Макморді також використовують термін «ідіома» у своїх працях з вивчення фразеологічних одиниць. Під ідіомою вони вважають вираз, значення якого не впливає з семантики окремих його елементів.

І. Мельчук називає фразеологізмом множинний, ідіоматичний, багатослівний вираз, іноді просто ідіомою, що є, насамперед, (багатослівним) словосполученням, тобто мовним виразом, утвореним з кількох лексем, синтаксично пов'язаних між собою. [72, с.32].

Р. Глезер дійшов висновку, що ідіомам, на відміну від фразеологізмів, притаманна виражена метафоричність та яскрава стилістична забарвленість значення [69].

Л. Мюлднер-Нецковський називає ідіомою фразеологічні одиниці, де синтетичний зв'язок між складовими сильніший, аніж аналітичний; тобто, значення фразеологічної одиниці не можна зрозуміти зі значення окремого компонента чи їх суми. Щодо фразем, то у них частково збігається семантична і синтаксична сполучуваність [74].

І. Кравцова вважає, що до фразеологізмів належать вирази різної величини, від бінарних (тобто двокомпонентних) словосполучень до приказок (влучних образних висловів, які мають форму речення). Спільними рисами цих одиниць можна вважати семантичну цілісність, неподільність та

відтворюваність, однак їх відрізняє те, що приказки, на відміну від словосполучень, виражають завершену думку. Як правило, межі фразеологічної одиниці абсолютно очевидно визначаються матеріальним складом компонентів, що її утворюють. Фразеологізм – це семантично пов'язане сполучення слів, що виникає у мові, як результат метафоризації його значення, та відтворюється у вигляді специфічної, усталеної та цілісної конструкції. [32, с. 29-30].

Під фразеологізмом О. Соболевська розуміє окрему самостійну одиницю мови, що характеризується фразеологічним значенням, компонентним складом, граматичними категоріями, відтворюваністю, експресивністю. Сукупність мовних одиниць, яким властиві ці риси, буде становити обсяг фразеології будь-якої мови. [52, с. 10]. Мовознавець виокремлює такі основні ознаки фразеологізмів:

- семантична цілісність / нерозкладність;
- метафоричність;
- відтворюваність;
- наявність не менше двох повнозначних слів;
- нарізнооформленість [52, с. 7]

На думку В. Ужченко та Д. Ужченко, фразеологізми є специфічними мовними формулами, «картинами світу» із закодованою інформацією про минуле, наших предків, їхній спосіб сприйняття світу та оцінку всього сутнього; вони акумулюють культурні потенції народу, тільки йому притаманним способом маніфестують дух і неповторність ментальності нації. [62, с. 6].

В. Ужченко стверджує, що «виразні семантико-стилістичні якості фразеологізмів – їх образність, картинність, жива внутрішня форма – відсвіжують мовлення, роблять його невимушеним, соковитим, ємким, дотепно-влучним, що й приваблює майстрів художнього слова, журналістів, публіцистів» [63, 201-202].

Т. Левченко вважає, що фразеологічні одиниці містять у собі велику силу експресії та емоційної наснаги, вони здавна вважаються однією зі специфічних рис кожної мови. Фразеологізми набагато виразніше, ніж окремі слова, розподіляються в певних структурно-функціональних стилях, виявляючи свою належність до кожного з них, а також до сфери усного чи писемного мовлення, мають більш яскраве експресивне чи емоційне забарвлення. [38, с. 28].

Н. Фармонова переконана, що фразеологія нагадує мальовничу галерею, що складається зі зразків вічних і дивовижних звичаїв і традицій народу, історичних пам'яток, казок і пісень. Фразеологія - це не тільки найкolorитніша частина лексики, а й найдемократичніший пласт [77, с. 56].

Н. Бабич наголошує на тому, що «фразеологію у широкому розумінні можна розглядати в контексті вивчення мови художньої літератури, фольклору, а у вузькому – з вивченням словникового складу мови й потребою тлумачити значення деяких стійких словосполучень.» [6, с. 63]. Мовознавцям важко дійти спільної думки щодо місця фразем, як лексичних одиниць. М. Алефіренко вважає, що фразеологізми «з одного боку, характеризуються всіма основними властивостями, притаманними одиницям мови, а з другого – відрізняються від інших мовних одиниць тільки їм властивими ознаками» [5, с. 75]. Науковець переконаний, що фразему та лексему не можна ставити на один мовний рівень, «тому що, по-перше, синтагматичні зв'язки фразем і лексем мають не мовний, а мовленнєвий характер, і по-друге, тому що фраземи можуть вступати в синтагматичні відношення з синтаксичними одиницями, і тоді слід було б виділяти й неіснуючий синтаксично-фразеологічний рівень» [5, с. 75].

Для виділення фразеологізмів серед інших мовленнєвих одиниць виокремлюють низку ознак фразеологічних одиниць: відтворюваність, цілісність значення, стійкість та непроникність. Наявності однієї з цих ознак достатньо, щоб відокремити фразеологізм від словосполучення [30, с. 242].

Отже, фразеологізм – це стійкий вираз, який складається з двох або більше слів та має певний фіксований лексичний і граматичний склад, а також обмежене або загальноприйняте трактування. Фразеологізми відрізняються від звичайних слів і висловлювань тим, що їх значення не може бути визначено на основі літературного значення складових слів, і що вони вживаються як єдине ціле. Фразеологізми часто мають образний характер та можуть включати в себе метафори, порівняння, епітети тощо. Вони широко використовуються в мовленні для передачі виразності та точності висловлювань. Фразеологізми вражають точністю у встановленні асоціацій між природою, звичайними життєвими фактами, людською поведінкою, нашими емоціями та діями. У фразеологічних одиницях закладено скарбницю поетичних уявлень народу. Усе матеріальне життя, обряди, вірування, повір'я трапляються в стереотипах поведінки будь-якого народу та відображаються в численних фразеологізмах.

Фразеологізми в мові мають важливе значення, оскільки вони відображають національно-культурні цінності окремого народу та є не тільки мовними конструкціями, але й важливою складовою його культури. Вони виражають специфічні особливості мислення, світогляду, традицій, звичаїв та історії народу.

Фразеологізми відтворюють образи, метафори, алегорії та інші засоби художнього вираження. Вони додають мовленню образності, експресії та виразності, роблять його більш змістовним. Часто вони мають емоційне забарвлення, що допомагає передати відчуття, настрій або відношення людини до певної ситуації або явища.

Окрім того, фразеологізми є важливим засобом комунікації в межах конкретної культури. Вони надають можливість спілкуватися з внутрішньо культурними поняттями та контекстом, які не завжди можуть бути передані точно в інших мовах або культурах. Використання фразеологізмів допомагає

підтримувати та посилювати спільне розуміння між співрозмовниками і є показником їхньої належності до певного народу чи спільноти.

Наприклад, українські фразеологізми *пити по воду* або *говорити через одне місце* не тільки мають переносне значення, але й відображають національно-культурні особливості. Вони використовуються для передачі специфічних уявлень про час, простір, дії, також можуть виконувати роль ідентифікаційних маркерів. Фразеологізми є частиною мовної спадщини і культурного коду певної нації. Їх вживання у мовленні може свідчити про належність до певного культурного середовища, спільноти або етнічної групи.

Фразеологізми часто містять в собі мудрість, настанови або життєві принципи народу. Вони передають цінності, які формують світогляд та моральні норми певної культури. Наприклад, англійський фразеологізм *a stitch in time saves nine* (один стібок, зроблений вчасно, вартий дев'яти) відображає цінність передбачення, організованості та превентивних заходів. Цей фразеологізм передає культурне уявлення про ефективне вирішення проблем за допомогою своєчасних дій.

Фразеологізми також можуть мати історичний контекст та походити з певних епох або подій, що мають велике значення для національної ідентичності. Наприклад, український фразеологізм *москалі вже йдуть!* виник у часи визвольних змагань українського народу і має історичне значення. Він використовувався для мобілізації та підтримки патріотичного духу під час ворожих атак.

Загалом, фразеологізми в мові відображають багатогранність культурного спадку та національного характеру народу. Вони розширюють мовлення, збагачують його образністю, експресією та глибиною значень, можуть мати важливу функцію соціальної комунікації. Вони допомагають встановлювати зв'язок та спільну мову між людьми, особливо в межах однієї

культурної спільноти. Використання фразеологізмів може викликати розуміння, співпереживання та співвідношення між співрозмовниками.

Більш того, фразеологізми можуть бути ефективними засобами комунікативного впливу. Вони здатні створювати враження, зацікавленість або емоційну реакцію у співрозмовника. Це пов'язано з їхньою експресивністю, ефектністю та стилістичною силою. Наприклад, фразеологізм *кувати залізо, поки воно гаряче* може бути використаний для надання переконливості або стимулювання до дії у розмові.

Окрім цього, фразеологізми можуть мати гумористичний ефект. Вони часто використовуються у вигадливих або жартівливих контекстах для створення комічного ефекту або іронії. Гумор і сарказм відіграють важливу роль у культурному спілкуванні, і фразеологізми допомагають передати ці елементи мовлення.

Таким чином, фразеологізми мають значення для мови та культури, оскільки вони відображають національно-культурні цінності, увиразнюють мовлення, надають йому образності й експресії, сприяють соціальній комунікації та можуть мати комічний або емоційний ефект. Вивчення та розуміння фразеологізмів допомагає покращити мовну компетенцію та культурну грамотність.

1.2. Поняття та ознаки жаргонних фразеологізмів

У зв'язку з розвитком технічних засобів та змінами соціально-політичних умов з'являється багато нових понять, які потребують номінації та образної оцінки, що характерні для сучасної епохи. Це призводить до появи нових фразеологічних одиниць, які відіграють важливу роль в загальній мовній системі, зокрема жаргонні фразеологізми.

Проникнення жаргонної лексики в розмовний, публіцистичний і художній дискурси зумовлене передусім істотними суспільно-політичними,

економічними, культурними процесами в Україні, зміною орієнтирів і цінностей, уподобань мовців тощо [57, с. 120].

Сьогодні жаргонні фраземи використовують для опису загальних суспільних процесів задля характеристики певних соціальних груп як засіб емоційного висловлення [2, с. 1].

За влучним зауваженням Л. О. Ставицької, жаргонна лексика актуалізується в певну епоху в певному національному культурному континуумі: через стилізацію мови різних соціальних прошарків, усно-розмовної практики соціуму, введення відповідного лексикону до авторської мови тощо [54, с. 462].

А. Мойсієнко, О. Бас-Кононенко та В. Бондаренко стверджують, що етимологія слова “жаргон” певною мірою розкриває його сутність та функціональне призначення: первісно, з французької, воно перекладається як “пташина мова, цвірінькання”; але метафоричне перенесення зумовило його друге значення — “базікати”. Жаргон має відкритий характер і зазвичай виникає у порівняно великих групах носіїв мови, об’єднаних за ознакою професії або суспільного становища. Ця категорія також пов’язується зі спільними інтересами чи вподобаннями (музика, спорт тощо), тривалим перебуванням у певному середовищі (навчання, виїзди на сезонні роботи і т. 15ар.) [58, с. 96].

Як зазначає А. Белаш, термін “жаргон” належить до термінології, що асоціюється з окремою професією: медик, юрист, програміст. Під жаргонізмами слід розуміти соціальний діалект; що відрізняється від літературної мови специфічною лексикою і вимовою, але не має власної фонетичної та граматичної системи. Як правило, це словник розмовного мовлення людей, зв’язаних певною спільністю інтересів [10, с. 12].

Жаргон можна охарактеризувати як частково відкриту систему лексико-фразеологічних виразів, що використовується певною соціальною групою з метою відрізнення від інших мовних спільнот. Цей мовний код

зазвичай використовується професійними спільнотами, хоча може мати вікову (дитячий, шкільний, студентський жаргон) або світоглядну спрямованість (захоплення колекціонуванням, політикою, музикою, спортом, комп'ютером, а також негативними явищами – пияцтвом, картярством, наркотиками). Користування жаргоном може свідчити про належність до різних співтовариств (хакери, футбольні фанати, прихильники аніме, готи, панки, байкери, хіпі, растамани, хіп-хопери тощо). Однією з ключових умов для створення жаргону є тривала комунікація, що дозволяє встановити мовну традицію та використовувати готові номінації. Такий мовний код може існувати в межах невеликої соціальної групи.

Жаргонні фразеологізми мають складну структуру, на відміну від лексичних жаргонізмів, які часто є короткими. Незважаючи на це, жаргонні фразеологізми використовуються з достатньою частотою в мовленні, що пояснюється метою мовців створити емоційно-експресивний вислів та гумористичний ефект.

Жаргонний лексикон – це не просто «холодини» словникових значень, а своєрідна картина світу, потужна семіосфера певного часового зрізу культури, що відкриває у слові смислову перспективу як концентрат соціокультурного, духовного, психологічного клімату епохи; у лінгвокультурному просторі жаргонної лексики екзистує окрема людина, покоління, етнос [55, с. 9].

Жаргонними фразеологізмами або жаргонізмами називаються слова, вживання яких обмежене нормами спілкування, прийнятими в певному соціальному середовищі. З цієї причини жаргонізми ще називають соціальними діалектизмами. Жаргонізми – це переважно такі специфічні, емоційно забарвлені назви понять і предметів, які мають нормативні відповідники в літературній мові і, відступаючи від неї, надають процесу спілкування атмосфери невимушеності, іронічності, фамільярності і т. д. [4].

Деякі фразеологічні жаргонізми є культурно-детермінованими, у них «мотивація відображає побутово-емпіричний, історичний і духовний досвід мовного колективу, пов'язаний з культурними традиціями, й часто у самому лексичному складі одиниці мають вказівку на національну своєрідність» [59, с. 312].

Л. Ставицька стверджує, що «справжнє свято вербальної свободи можна спостерегти в лексичній модифікації жаргонного фразеологічного фонду» [56, с. 159].

Протягом останніх десяти років у розвитку англійської мови, а також багатьох інших мов, стало помітним зближення писемної мови з усним недбалим спілкуванням, що є проявом демократизації. Це зближення особливо помітне в збагаченні лексики та фразеології стандартної мови за рахунок нелітературних розмовних джерел. Словниковий запас стандартної англійської мови найбільше збагачується сленгом, який грає важливу роль в цьому процесі. Сам термін «сленг» пройшов еволюцію, від поняття «кент», яке асоціювалося з жаргоном злочинного світу, до розрізнення професійних та корпоративних жаргонів, що стали вважатися спеціальним сленгом, та загального сленгу, який вживається за межами конкретних професійних чи соціальних груп.

Зазвичай, у сленговій лексиці використовуються нові слова, фрази та вислови, які не входять до стандартної мови. Тому вона стає джерелом збагачення мови, допомагає виражати нові ідеї та концепції. Зокрема, у використанні словників сленгу та вивченні сучасного сленгу бачимо спроби молоді позбутися формальності та офіційності в мові, де вони можуть вільно виражати свої думки та емоції.

Під «сленгом» (або «загальним сленгом») слід розуміти конотативнозabarвлену лексику та фразеологію, яка вийшла за межі певних соціальних груп, має, фактично, загальномовний характер, широко вживається в розмовній мові, але не вважається «стандартною»,

літературною. Водночас термін “сленг” вже давно використовується і по відношенню до спеціального сленгу, тобто до жаргонів будь-якої мови [25, с.5].

Характерною особливістю жаргонних фразеологізмів є те, що вони поєднують в собі риси фразеологізмів і сленгу, а саме: вони є семантично пов'язаними сполученнями слів, що відтворюються у вигляді усталеної, неподільної, цілісної конструкції; вони творяться в середовищі живої розмовної мови; належать до шару фразеології; носять яскраво виражений емоційно-експресивний оцінний характер та характеризують мовлення широких прошарків молоді, часто, як вияв солідарності за віком та групової ідентифікації [59, с. 310].

О. Стишов наголошує на тому, що жаргонні фразеологізми неоднорідні за своєю структурою, семантикою та стилістичними особливостями. Засвідчено, що вони творяться на основі слів, вільних словосполучень, усталених складених термінів або запозичуються з інших мов (переважно кальки з англійської та її американського варіанта) [57, с. 120].

Як зазначає Т. Гарлицька, як і сленг, жаргонні фразеологізми можна поділити на загальні та спеціальні. До загальних ми зараховуємо той шар сучасних сленгових фразеологізмів, який не є належністю окремих соціальних груп, і який однаково використовують (чи розуміють) усі. Спеціальні жаргонні фразеологізми поділяються на корпоративні та професійні. Корпоративні – це соціально зумовлений різновид фразеологічних жаргонізмів, заснований на виокремленні людей за соціальними ознаками, віком, тобто за видами, не пов'язаними з професійною діяльністю (наприклад, молодіжний, кримінальний, шкільний сленги) [15, с. 50].

Молодіжні фразеологічні жаргонізми мають досить різноманітне функціональне призначення, оскільки молодь не лише бажає висловлювати свої думки інтенсивно та експресивно, надавати висловлюванню іронічного,

негативного та нерідко грубого характеру, але також намагається підкреслити свою індивідуальність серед своїх ровесників, проявити свою здатність відповідати на нові мовні тенденції.

Кримінальна жаргонізація має на меті забезпечення конспіративних потреб, зокрема відокремлення групи від суспільства та збереження таємниць щодо їх діяльності та безпеки. Тому значення фразеологічних одиниць, які вживаються в цьому жаргоні, переважно є невмотивованим та незрозумілим для інших соціальних груп.

До професійного жаргону, за словами Б. Ларіна, належать стійкі словосполучення, які відбивають то давні прийоми роботи, то спеціальні форми спілкування учасників колективної праці, то погляди ремісників або промисловиків на свою працю [37, с. 36].

Фразеологічні сленгізми містять культурний аспект у своєму значенні, а у фразеології загалом, виявляється найбільш очевидною національна специфіка мови. Для розуміння ролі сленгових фразеологізмів в мові необхідно враховувати менталітет нації. Менталітет описує внутрішню організацію і відмінності у ментальності, розумовому складі та характері народу, і зазвичай він пов'язаний з соціокультурними, мовними, географічними та іншими факторами. Дослідження менталітету нації допомагає розкрити механізми функціонування сленгових фразеологізмів у мові та з'ясувати їх значення.

Як зазначає М. Мостовий, фразеологічні сленгізми концентруються в мові століттями і знову утворюються в кожній епосі, тому вони вбирають у себе культурну інформацію, дають можливість сказати багато, використовуючи менше мовних засобів, і в той же час сягають глибин народного духу, культури. Вони несуть в собі мовні образи, які є способом сприйняття картини світу і роблять значний внесок у її формування, відображають оцінне ставлення до дійсності [43, с. 37].

Л. Олійник стверджує, що фразеологізми молодіжного сленгу, як і лексичні одиниці – це найбільш відкрита до змін і перетворень складова мови [45, с. 168].

За словами О. Толстової, сленговим фразеологічним одиницям притаманні наступні ознаки: вони є семантично пов'язаними сполученнями слів, що відтворюються у вигляді усталеної, неподільної, цілісної конструкції; вони творяться в середовищі живої розмовної мови; належать до шару фразеології; носять яскраво виражений емоційно-експресивний оцінний характер та характеризують мовлення широких прошарків молоді, часто, як вияв солідарності за віком та групової ідентифікації [59, с. 310].

І. Бондар, Ю. Карпенко та М. Микитин-Дружинець називають такі ознаки жаргонних фразеологізмів:

- 1) варіативність – лексичне значення виражається сполученням слів;
- 2) семантична нерозкладність – фразеологізм не можна розподілити на менші лексичні одиниці без втрати значення;
- 3) метафоричність – значення фразеологізму зазвичай переносне;
- 4) відтворюваність – фразеологізми не творять у процесі мовлення, а відтворюють;
- 5) слабка формальна варіативність – сталий порядок слів фразеологізмів [11, 282].

Для жаргонних фразеологізмів притаманні ознаки синонімії та антонімії. Наприклад, фразеологізми *to bend one's elbow*, *to be under the influence*, *to be intoxicated*, *to be tipsy*, *to have snakes in one's boots*, *to be hammered*, *to be sloshed*, *to dip the bill*, *to be plastered*, *to be smashed*, *to be buzzed*, *to have one's pots on*, *to whoop things up*, *to have a bun on*, *to hit the big spots*, *to get a can on*, *to hit the bottle*, *to be on a bender*, *to get one's load* мають значення «бути п'яним» й утворюють синонімічний ряд.

Деякі фразеологізми можуть мати антоніми (*to be under the weather* (погано почуватися) – *to be in good health* (бути здоровим), *to be down in the*

dumps (засмучуватися) – *to be on top of the world* (бути щасливим), *to be out of one's depth* (відсутність знань, досвіду або навичок, щоб мати справу з певним предметом або ситуацією) – *to be in one's element* (перебувати в ситуації чи середовищі, які вам особливо подобаються і в яких ви можете добре працювати), *to be in hot water* (опинитися або потрапити в складну ситуацію, в якій вам загрожує критика або покарання) – *to be in good graces* (ставитися прихильно та доброзичливо до когось), *to be off one's rocker* (поводитися дуже дивно або безглуздо) – *to be in one's right mind* (бути розсудливим), *to be on the ball* (швидко помічати, що відбувається, і швидко реагувати на речі) – *to be off one's game* (не здатний займатися спортом так добре, як зазвичай), *to be over the moon* (бути дуже задоволеним) – *to be underwhelmed* (не відчувати хвилювання чи захоплення чимось або кимось), *to be rolling in dough* (надзвичайно заможний) – *to be broke* (мати фінансові труднощі), *to be the life of the party* (той, хто дуже жвавий і веселий на вечірці чи іншому соціальному заході) – *to be a wallflower* (хтось настільки сором'язливий, що зазвичай стоїть або сидить сам, а не спілкується з більшою групою), *to fly off the handle* (дуже різко реагувати на те, що хтось говорить або робить) – *to keep one's cool* (зберігати спокій і контрольовану позицію).

Українська мова має велику кількість та тематичне розмаїття жаргонних фразеологізмів, що свідчить про надзвичайну працелюбність та постійну зайнятість українців у різних професіях і галузях.

Фразеологічні жаргонізми англійської мови не мають такого калейдоскопу жаргонних фразем, як їх українські аналоги, але вони все ще вражають своєю експресивністю та використовуються з метою впливу на співрозмовника.

1.3. Джерела формування та функції фразеологічних жаргонізмів у мові

Протягом багатовікового історичного розвитку мовної творчості українського народу та його контактів з іншими народами та культурами сформувалася фразеологія української мови.

Джерельна база походження фразеологізмів української мови надзвичайно широка, тому й стилістичні можливості фразеологізмів є широкими й різнобічними. Українська жаргонна фразеологія сформувалася на національному ґрунті й за своїм духом і лексичним наповненням віддзеркалює мовний світ українського народу. [60, с. 40].

Основний масив жаргонних фразеологізмів створено за допомогою образного переосмислення звичайних вільних сполучень, яке призвело до втрати первинних лексичних значень компонентів та формування фразеологічної семантики. Більшість таких фразеологізмів пов'язані з номінаціями соціальних процесів, виробничої діяльності, побуту, родинними стосунками, тваринним світом та іншими базовими поняттями соціуму. Такі жаргонні фразеологічні звороти називаються фразеологізмами народно-розмовного походження (*мати зуб на краю* – описує стан людини, яка перебуває на межі втоми або нервового зриву; *на кожного дурня знайдеться свій лопух* – цей жаргонізм вказує на те, що завжди можна знайти людину, яка відповідає певному стереотипу; *підставити ногу* – означає підібратися до людини так, щоб та впала або зазнала невдачі; *вибити з колії* – описує ситуацію, коли людина несподівано відчуває стрес або потрапляє в незручне становище).

Значна частина українських жаргонних фразеологізмів має іншомовне походження (*погуглити (загуглити)* – отримати інформацію за допомогою пошукової системи google; *юзати лайфхак* – використовувати корисну пораду; *бути в темі* – бути в курсі сучасних подій та тенденцій, інколи використовується як синонім слова "модний"; *забити на шоу* – людина не з'являється на заплановану подію, зазвичай з незрозумілих причин; *робити*

хайп – активно просувати якийсь продукт або послугу з метою збільшити його популярність та продажі).

Українські жаргонні фразеологізми формуються переважно в результаті взаємодії між культурними, етнічними та соціальними групами. Наприклад, у мовленні кримінальних середовищ, молодіжних тусовок, а також у мовленні певних професійних спільнот (медиків, вчителів, студентів тощо). Такі жаргонізми мають певний зміст та відтінок значення, яке відрізняється від загальномовного.

Основні джерела формування українських жаргонних фразеологізмів можна також розглянути наступним чином:

1. Соціальні групи: молодь, студенти, військові, спортсмени, музиканти, актори тощо. Наприклад, у мовленні музикантів можна зустріти фразеологізми, як *завалити квартал* (виконати велику кількість пісень), *дати кураж*, *підпалити сцену*, *розірвати зал* (зіграти з великою енергією).
2. Культурні традиції: українські національні свята, народні звичаї та обряди можуть стати джерелом формування жаргонних фразеологізмів. Наприклад, *напосівався*, *наколядувався*, *причастився*, *нагостювався* (повернутися з гостювання додому п'яним)
3. Інтернет-культура: з появою інтернету український жаргон почав активно використовувати нові слова та вирази, які виникають в інтернет-спільнотах. Наприклад, жаргонізми молоді містять варіант *флексити* (показувати своє багатство та успіхи).

Одним з основних чинників, що впливають на формування семантичної цілісності фразеологічних одиниць, є їх оцінне значення. Англійська жаргонна фразеологія має широку базу походження, що дає їй різноманітні стилістичні можливості. Вона відображає мовний світ англійського народу та сформувалася на національному ґрунті. Хоча фразеологія характеризується стійкістю, нові слова, що потрапляють у фразеологічні словосполучення,

надають їм нового експресивного відтінку. Зміни в семантиці та стилістичній структурі оновлюють фраземи, порушуючи їх усталені асоціативні зв'язки та додаючи їм неочікувані елементи. Слова, що переносяться в інше оточення та контекст, отримують нові стилістичні відтінки та смислові нюанси.

Англійські жаргонні фразеологізми можуть формуватися з різних джерел. Основні з них:

1. Молодіжна культура: молодь є однією з основних соціальних груп, яка формує англійські жаргонні фразеологізми. Наприклад, *lit* (від англійського "literally") використовується молоддю для позначення чогось дуже крутого або захоплюючого, *hang out* - проводити час, *buzz off* - зникати, *ace* - відмінно виконувати.
2. Культурні традиції: англійські жаргонні фразеологізми можуть формуватися з різних культурних традицій, таких як музика, кіно, телебачення, спорт тощо. Наприклад, *home run* використовується в спорті для позначення вдалого удару в бейсболі.
3. Технологічний прогрес: з появою нових технологій англійський жаргон активно використовує нові слова та вирази, які пов'язані з інформаційними технологіями та інтернетом. Наприклад, фразеологізми *scroll through* - перегортати сторінки, *go viral* - стати вірусним, *unfriend* - відмовитися від дружби в соціальній мережі та інші.
4. Жанри мистецтва: жаргонні вислови також можуть походити від певних жанрів мистецтва, таких як музика, кіно, телебачення, література і т.д. Наприклад, фразеологізми *hit the big time* - стати відомим, *break a leg* – побажання успіхів, *on the same page* - бути на одному рівні - походять від сценічного мистецтва.
5. Історія: багато жаргонних висловів мають історичне походження та пов'язані з певними культурними феноменами. Наприклад, фразеологізми *beyond the pale* - за межами припустимого, *the real*

McCoу - справжній, оригінальний, *going Dutch* - поділити рахунок порівну - походять від історії та культури Великої Британії та Європи.

М. Плющ у праці «Сучасна українська літературна мова» виділяє такі джерела:

1) приказки, прислів'я, вислови уснопобутового мовлення народу: *про вовка промовка, п'ятами накивати, cash cow* - бізнес, інвестиції або продукт, який забезпечує постійний дохід або прибуток, *eat like a horse* - вживати багато їжі;

2) виробничо-побутове життя: *латати дірки, тріщить по всіх швах, to pull strings* - використовувати свій вплив і контакти для неофіційного чи нечесного отримання переваги;

3) висловлення видатних та відомих людей: *у ріднім краї навіть дим солодкий та коханий (Леся Україна), turn a blind eyes (Horatio Nelson)* - ігнорувати те, що, як ви знаєте, є неправильним, *to get in the bag (Christy Mathewson)* - про щось бажане;

4) дотепне народне мовлення: *не до солі, the proof is in the pudding* - цінність, якість або істинність чогось слід оцінювати на основі безпосереднього досвіду;

5) антична література: *сади Семіраміди, the apple of discord* – яблуко розбрату;

6) біблійні та євангельські вислови: *the apple of Sodom* – красивий, але гнилий плід; оманливий успіх, *the blind leading the blind* – сліпий веде сліпого, *the camel and the needle's eye* легше верблюдові пройти крізь вушко голки, ніж багатому ввійти в царство небесне [47].

Інші науковці виокремлюють й інші джерела виникнення жаргонних фразеологізмів, такі як перетворення вільних словосполучень у фразеологізми та запозичення [30, с. 243].

Жаргонні фразеологізми можуть набувати додаткової експресивності у контексті авторських модифікацій. Трансформації фразеологізмів вважаються фундаментальною властивістю мови і є яскравим виявом її еволюції. У процесі трансформації фразеологічних одиниць застосовуються різні прийоми, такі як реалізація компонентів у вільному значенні, нанизування компонентів, усічення та взаємозаміна компонентів. Метою фразеологічних одиниць є актуалізація та загострення інформації, спрямовання уваги на основну думку. Сленгові фразеологізми, які передають зрозумілі й доступні почуття, виконують не лише роль збагачення мовної системи, але й допомагають виразніше висловлювати думки.

Фразеологія є потужним відображенням історії, культури, життя та характеру народу та його світогляду. В мові закріплюються асоціації минулого, уявлення, які стають спільним надбанням всього народу. Іноді ці асоціації дуже схожі у різних народів, а іноді можуть призвести до найнесподіваніших проявів. Національно-культурний феномен є частиною семантики слів, який відображає національну культуру.

Як зазначає Ж. Колоїз, «узуальні фразеологізми створюють додаткову динаміку в сприйнятті будь-якого факту, загострюють увагу. Мають здатність посилювати чи послаблювати ступінь вияву ознаки або інтенсивності протікання дії» [28, с. 35].

Т. Левченко зазначає, що жаргонні фразеологічні одиниці містять у собі велику силу експресії та емоційної наснаги і здавна вважаються однією зі специфічних рис кожної мови. Саме фразеологізми набагато виразніше, ніж окремі слова, розподіляються в певних структурно-функціональних стилях, виявляючи свою належність до кожного з них, а також до сфери усного чи писемного мовлення, мають більш яскраве експресивне чи емоційне забарвлення [38].

З'ясовано, що жаргонні фразеологізми – ефективний засіб гумору та сатири. Вони, не втрачаючи власного специфічного стильового забарвлення,

набувають нових стилістичних функцій, пов'язаних з основною настановою публіцистики – бути засобом образності й виразності. Найбільшого поширення в мові засобів масової комунікації набули жаргонні фразеологічні одиниці, що мають структуру словосполучення.

Доведено, що жаргонні фразеологізми є вдалим засобом гострої образної характеристики тих чи тих негативних рис і властивостей героїв публікацій. Такі фразеологізми, як правило, з великою емоційно-експресивною силою засуджують негативні риси – егоїзм, жадібність, цікавість, настирливість [38, с. 27].

Як зазначає Л. Азарова та С. Гурін, експресивний потенціал жаргонної фразеології є одним із засобів комунікативного впливу на читача, подачі будь-якої інформації в публіцистичному дискурсі експресивного чи емоційного забарвлення [3, с. 1].

Жаргонні фразеологізми становлять країнознавчу цінність, відображають національну культуру, широко функціонують у розмовному мовленні, засобах масової комунікації, в усіх мовних стилях із різними функціями [2, с. 2].

Роль фразеологізмів у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві полягає в тому, що вони допомагають досліджувати та порівнювати мовні системи різних мов, вивчати їх етнічні та культурні особливості. Також фразеологізми стали об'єктом дослідження в мовознавстві, фразеологія як наука вивчає засоби мови, що відображають стійкі значення, використання, походження та розвиток фразеологізмів.

Фразеологія як наука все ще не до кінця досліджена галузь і має кілька підходів до визначення своєї ролі – вузький та широкий. Найбільш підтримуваним є широкий підхід до визначення, за яким фразеологія є розділом мовознавства, що вивчає фразеологічний склад певної мови та сукупність її фразеологізмів. Слід зауважити, що фразеологізми, як частина лексики будь-якої мови, також не до кінця досліджені і немає єдиного

погляду на їх місце у мовознавстві. Вивчаючи їх, ми встановили основні ознаки фразеологізмів, такі як нарізнооформленість, семантична нерозкладність, метафоричність, відтворюваність та низький рівень варіативності. Також фразеологізми пов'язані з поняттями синонімії та антонімії, що описує зв'язок між ними. Досліджуючи жаргонні фразеологізми, можна підкреслити, що основними джерелами їх поповнення є прислів'я, приказки, цитати відомих людей, народне дотепне мовлення, антична література, біблійні та євангельські тексти, жанри мистецтва, технології, інтернет, історія та культура. Жаргонні фразеологізми можуть мати різне походження, включаючи соціальні групи. Вони стають невід'ємною частиною мовлення тих, хто використовує жаргон, і можуть бути важливим елементом розуміння та сприйняття культури та мовленнєвого середовища. Фразеологія та сленг не тільки збагачують мову новими виразами, але й відображають культурні та соціальні аспекти суспільства. Їх розуміння та використання є важливим для ефективної комунікації та сприяє розвитку мовного мислення.

Висновки до розділу 1

Фразеологія є ключовою сферою вивчення мови, яка аналізує фразеологічні вирази як складові частини та елементи культурного й історичного надбання народу. Вона досліджує походження, значення та вживання фразеологічних одиниць, а також вивчає взаємозв'язки між ними та іншими аспектами мови, такими як морфологія, синтаксис, лексика тощо.

Фразеологічні вирази можуть слугувати джерелом інформації про культуру та традиції народу. Їх можна використовувати для реконструкції історичних подій, побуту та звичаїв, оскільки через фразеологію можна відслідковувати стереотипи поведінки етносу.

Фразеологія виявляється важливою у практичному вимірі вивчення іноземних мов, оскільки фразеологічні вирази становлять необхідну складову будь-якої мови. Розгляд цих виразів сприяє кращому розумінню та ефективнішому використанню мови в реальному спілкуванні.

Зокрема, у зв'язку з розвитком технічних можливостей та змінами в соціально-політичних умовах з'являється безліч нових понять, які потребують номінації та образної оцінки, що є характерним для сучасної епохи. Це призводить до створення нових фразеологічних виразів, які відіграють суттєву роль у загальній мовній системі, зокрема, жаргонні фразеологізми.

Жаргонні фразеологізми вирізняються тим, що вони поєднують у собі риси як фразеологізмів, так і сленгу. Зокрема, це семантично пов'язані комбінації слів, які стали усталеними, неподільними конструкціями, формуються в реальному спілкуванні, входять в сферу фразеології та мають виражений емоційно-експресивний оцінний характер. Жаргонні фразеологізми визначають мовлення широких верств молоді, часто служать виявом солідарності за віком та групової ідентифікації.

Основна маса жаргонних фразеологізмів виникла внаслідок образного переосмислення звичайних вільних виразів, що призвело до втрати первинних лексичних значень їх компонентів і утворення фразеологічної семантики. Більшість таких виразів пов'язані з номінацією соціальних процесів, виробничої діяльності, побуту, родинних зв'язків, тваринного світу та інших основних суспільних понять.

Також жаргонні фраземи формуються в результаті взаємодії між культурними, етнічними та соціальними групами: молоддю, студентами, військовими, спортсменами, музикантами, акторами тощо.

Фразеологічні жаргонізми представляють важливий аспект вивчення культури країни, віддзеркалюють національні особливості й широко використовуються в усному та письмовому мовленні, а також у засобах

масової комунікації, займаючи важливе місце в різних мовних стилях і виконуючи різноманітні функції.

РОЗДІЛ 2

2.1. Лінгвістичні характеристики фразеологічних жаргонізмів української та англійської мов

У мовознавстві існують різні підходи до класифікації фразеологізмів: семантичний, генетичний, функціональний, етимологічний, експресивно-стилістичний, граматичний, морфологічний, синтаксичний, структурний, ідеографічний.

Значний внесок у розвиток теорії фразеології зробили зарубіжні вчені: П. Мюлднер-Нецковський, Б. Лабінська, Дж. Сейдл, У. Макморді та інші. Долучилися до дослідження фразеології чимало українських науковців: М. Демський, А. Івченко, Л. Коломієць, Л. Скрипник, М. Алефіренко, О. Селіванова, В. Ужченко, Д. Ужченко, Л. Ставицька, Ж. Колоїз, Н. Третьак, В. Явір, Л. Азарова, О. Стишов, Г. Кузнєцова, Б. Ларін, Т. Левченко, Т. Гарлицька, Ж. Краснобаєва-Чорна та ін.

Варто звернути увагу на принцип поділу фразеологічних одиниць, запропонований зарубіжним науковцем, П. Мюлднером-Нецковським. За сполучуваністю компонентів він виділяє: 1) ідіоми; 2) фраземи; 3) складені слова; 4) паремії [74]. Головним способом поділу фразеологізмів за семантичним принципом є повне або часткове переосмислення, зв'язане значення одного із складових.

У межах функціонально-стилістичного підходу, Б. Лабінська класифікувала фразеологізми наступним чином [36]:

1. Розмовні фразеологічні одиниці, які забезпечують комунікацію і використовуються переважно в усному мовленні і мають «знижене» експресивно-стилістичне забарвлення.

2. Книжні фразеологічні одиниці, які функціонують переважно у писемному мовленні і яким властиві «підвищене» експресивно-стилістичним забарвлення.

3. Міжстильові фразеологічні одиниці, які можуть вживатися практично у всіх стилях мови, адже вони стилістично та експресивно не забарвлені, а також загальноживані.

Відповідно до граматичного підходу Ю. Прадід, умовно групує фразеологізми на дві великі групи [48, с. 76-80]:

1) фразеологізми, які мають граматично домінуючу складову, за допомогою якої можна легко визначити категорійні властивості (як правило, це фразеологізми, де граматичним стрижнем є чи іменник чи дієслово);

2) фразеологізми, що включають в себе категорійні ознаки двох і більше частин мови (в основному це фразеологізми, де складно або зовсім неможливо визначити граматично опорну складову).

Зважаючи на співвідношення з частинами мови, науковець зазначає, що більшість фразеологічних одиниць можна класифікувати в наступні семантико-граматичні підкласи [48, с. 76-80]:

– іменникові (субстантивні) (*a dog in the manger* - той, хто заважає іншим насолоджуватися чимось, незважаючи на те, що не має від цього жодної користі, *фігня, інфа, інсайд, договоряк*);

– прикметникові (ад'єктивні) (*(as) fierce as a tiger* - має буйний і нестримний характер; дикий, *(as) cunning as fox* - надзвичайно розумний, хитрий або кмітливий, особливо в підступних способах, *вальтанутий, сивий мерин, вузьколобий*);

– дієслівні (*to feel like fish out of water* - людина в абсолютно невідповідному середовищі чи ситуації, *to have one's heart in one's mouth* - бути дуже схвильованим або нервувати з приводу чогось очікуваного, *віджати, кришувати, жаба давить(душить), потрапити під роздачу, дах їде, піймати на гарячому, отримати на халяву, пудрити мізки*);

– прислівникові (адвербіальні) (*not half bad*- вираз, що означає добре, використовується, коли ви досить здивовані тим, що щось добре, *all in the day's work* - якщо щось важке, неприємне чи дивне для когось є щоденною роботою, це звичайна частина їхньої роботи);

– вигуківі (*good luck* - нехай щастить, *heart alive* - вираз здивування, подібний до "боже милостивий!").

Ідеографічний підхід передбачає класифікацію фразеологічних одиниць за тематичним принципом, а саме: погляд «від носія мови» й екстралінгвістичне членування світу [48].

На думку В. Ужченка, фразеологічні одиниці можна диференціювати на три фразеотематичні групи [62, с.52-56]:

- 1) людина (з декількома фразеотематичними підгрупами);
- 2) абстрактні відношення і поняття;
- 3) природа.

Я. Андротзополос розподіляв фразеологізми молодіжного сленгу на 5 категорій, які згрупував у дві великі групи – фразеологічні одиниці та фразеологічні словотворчі зразки, а також виділив два продуктивних типи колокації: сполучення іменник + прикметник як з не значним, так і високим ступенем вираження оцінки, до другого типу вчений відносив сполучення іменник + дієслово, де один з компонентів сполучення підлягав метафоричному переосмисленню [67, с. 270]. За допомогою квантитативного лексикографічного аналізу вчений провів розподіл між кодифікованими фразеолексемами та новоутвореними, що дало підставу зробити висновок стосовно специфіки молодіжного сленгу – як квантитативного (частотність вживання певної фразеолексеми), так і квалітативного (сама форма фразеологізму) аспекту. В якості продуктивних способів фразеологічної креативності та варіативності розглядаються: запозичений іншомовний

вислів, лексична субституція, редукція компонентного складу та морфологічна модифікація складників [67, с. 271].

Як зазначає І. Сіняговська, традиційно виокремлюють три типи фразеологічних одиниць за способом з'єднання складників [51, с. 111-112]:

- фразеологічні єдності – також семантично неподільні звороти, цілісне значення яких певною мірою вмотивоване семантикою компонентів: *серп і молот* (молоток і серп - символ комунізму), *rough and tumble* - буйний і затятий бій, *fish and chips* - фритюр з рибою - національна страва Великої Британії, *передати куті меду, мухи не зобидити, міняти шило на мило, to be on the seventh heaven of delight* - бути надзвичайно щасливим, *to see red* - раптово сильно розлютितись.

Такі фразеологізми є синтаксично невідільними, у мовленні з'являються готовими, та метафоричність вислову все ж не доходить крайньої межі [50, с. 112].

- фразеологічні сполучення – семантично подільні фразеологічні звороти, які мають стрижневе слово: *блискавка з ясного неба – несподівана подія, a chip off the old block* - сколочений з того ж дерева – дитина, яка схожа на свого батька/матір, *a dime a dozen* - по десять центів за дюжину – щось дешеве та легко доступне, *to give a nod/a glance/a hug* – схвалювати/глянути/обійняти; *to make haste/ an offer/sense/a promise/a pretence* – поспішати/пропонувати/мати значення/пообіцяти/прикидатися; *take a look/a breath/a step/a vote* - оглянути/вдихнути/зробити крок/голосувати; *get a sleep/a nap/a squint* – заснути/дрімати/коситися; *брати приклад/зобов'язання/розгін/ціль; давати приклад/допомогу/пораду; отримати визнання/високу оцінку/перемогу, поставити питання тощо*), прикметникові сполучення з постійним епітетом (*high life* – світське життя, *high water* – бути рішучим, *high treason* – злочин, що загрожує безпеці країни; *hot blood* – гаряча кров, *hot head* - мати запальний характер, *hot money* - капітал, який часто передається між фінансовими установами з метою

максимізації відсотків або прибутку від капіталу; *bitter cold* - надзвичайно і неприємно холодно, *bitter tears* – гіркі сльози; *гарячі почуття, гарячі голови, чорна невдячність, холодний прийом* тощо), прийменникові групи з усталеним порядком слів у функції прислівника чи прикметника (*by chance* - випадково, *by all means* - неодмінно, *out of order* - не по порядку, *out of the ordinary* - незвично, *all of a sudden* - раптом, *with all one's might* – щосили; з усіх сил, від щирого серця, до речі, у всякому випадку тощо);

- фразеологічні зрощення – це фразеологічні одиниці, які є семантично неподільними, і значення яких не впливає зі значень компонентів: *cold turkey* - раптово припинити щось, зокрема шкідливу звичку, *brain drain* - вплив мозків – від'їзд кваліфікованих фахівців до інших країн, *дедлайн* - останній термін, *збити з пантелику, дати одкоша, to rub on the* - рішуче повернути чиюсь увагу до незручного чи болючого факту чи помилки, *cut to the quick* - сильно поранити чиїсь почуття, *beat about the bush* - обговорювати питання, не переходячи до суті, *to rain cats and dogs* – злива, *пекти раків, у сірка очі позичати, наживати п'ятами*.

Такі фразеологізми у реченні виступають своєрідним синтаксичним монолітом, не допускають ніякої реструктуризації чи вкраплень у вигляді додаткових означень чи уточнень [50, с. 111].

Фразеологічні зрощення у свою чергу поділяють на:

1. зрощення, які мають у своєму складі слова-некротизми (архаїзми, історизми). Наприклад, *to buy a pig in a poke* - зробити невігідну покупку. Слово *poke* (мішок) є архаїзмом.

2. фразеологічні зрощення, у складі яких є граматичні архаїзми. Наприклад, фразеологізм *I am good friends with him* – я вмію товаришувати - з граматичного боку є неправильною. Правильною є форма є *I am good friend of his*, але це вже не ідіоматична одиниця.

3. фразеологічні зрощення, які є лексично й семантично нерозкладними. Як от, *to be born with the silver in one's mouth* – народитися в

заможній родині, *to go through thick and thin* - завжди підтримувати або залишатися з кимось у легких і важких ситуаціях.

4. фразеологічні зрощення, які є семантичною єдністю, лексичне значення одиниць не важливе. Наприклад, *to bring the house down* - змусити людей сміятися або дуже голосно плескати, *to take in out on someone* - ставитися до когось погано, тому що ви засмучені або злі, навіть якщо вони не зробили нічого поганого.

Семантичною класифікацією фразеологізмів займалися такі лінгвісти, як Д. Баранник, Ф. Медведєв, М. Алефіренко, Л. Скрипник та ін.

Класифікаційні групи фразеологічних одиниць розширив Г. Демиденко, виділивши п'ятий тип – фразеологічні суміщені омоніми (повернути наліво - звернути в лівий бік, повернути в минуле; знімати захисну маску – розбирати складне питання, розкривати таємницю; *break down* – розбиватися (про транспорт), розкладатися на складові частини (про комплексну систему, наприклад, проект або план); *take off* – злітати (про літак або птаха), відбуватися успішно (про подію або бізнес), знімати одяг або взувати його (про себе або когось іншого). [18]

За семантичною класифікацією Л. Булаховського, існують ідіоматичні словосполучення (ідіоми) і фразеологічні одиниці. Ідіоми – це своєрідні вирази з певних мов, що за своїм ужитком і змістом є цілісними, звичайно не можуть бути точно передані іншими мовами й при перекладі вимагають добору відповідника зі схожим стилістичним забарвленням. Фразеологічні одиниці (фразеологізми) – це звичайно словосполучення, розкладні щодо змісту, але усталені в мові як матеріал широковживаної цитації (прислів'я, приказки, вдалі вислови письменників, що стали “крилатими”, тощо): *кому що, а курці просо; Борітеся – поборете!* (Т. Шевченко) [13].

П. Дудик виділяє п'ять типів фразеологізмів: ідіоми, фразеологічні єдності, фразеологічні вирази, фразеологічні сполучення та фразеологізовані словосполучення.

1. Ідіоми об'єднуються семантичною неподільністю, синтаксичною нерозкладністю й замкненістю; зміст ідіоми прямо не впливає з лексичного значення її елементів (*бути на короткій нозі*).

2. У фразеологічних єдностях значення компонентів дещо ослаблене вільнішою семантичною зв'язаністю структурних одиниць (*намилити шию, пальці знати*).

3. Терміном фразеологічні вирази передусім об'єднуються прислів'я і приказки (*за моє жито ще мене й бито; що легко нажить — з дому біжить*). Вони повністю складаються зі слів з вільними значеннями, не виступають семантичним еквівалентом окремого слова.

4. Фразеологічні сполучення — часто вживані формули, що приховують у собі метафору, мають досить прозору внутрішню форму (*прибитий горем, голуба кров, Хома невірний*). Сюди належать і фразеологізми - професіоналізми: *вигнати діди (гончарське)* — “*нагріти вироби так, щоб вогонь виходив з горна*”; *дати дуб (чинбарське)* — “*обробити шкіру дубленням*”.

5. Фразеологізовані словосполучення об'єднуються неметафоричністю, синтаксичною неподільністю компонентів (*шкода й гадки, невелике цабе, ось тобі на*). [24].

Д. Баранник запропонував функціональну класифікацію, виділивши п'ять основних груп:

1) фразеологічні метафори народного характеру: *брати в шори, пасти задніх, хитрий як лисиця* (ідіоми, приказки);

2) фразеологічні метафори літературного характеру: *аннібалова клятва, троянди й виноград* (крилаті метафоричні словосполучення);

3) фразеологічні образні узагальнення народного характеру: *який Сава, така й слава* (прислів'я);

4) фразеологічні образні узагальнення літературного характеру: *бути чи не бути, не той тепер Миргород* (крилаті синтаксично закінчені одиниці)

5) специфічна жанрова фразеологія: що й треба було довести (стабільні «робочі» формули). Ці групи, додає автор, будуть одночасно й систематизацією фразеологізмів «за особливостями сприймання їх в усному монологічному мовленні» [8, с. 34-38].

Класифікацію у функціональному аспекті запропонував також С. Гаврин, виділивши шість основних типів:

1) образно-виразні стійкі сполуки, куди належать метафоричні одиниці (*пустити червоного півня*) або сполуки з метафоричними компонентами (*яблуко незгоди*), усталені порівняння (*берегти як зіницю ока*), евфонізми (*із грязі в князі*), сталі гіперболи й літоти (*гарматою не проб'єш*), тавтологічні сполуки (*ливомлити*), сполуки, утворені на основі поетичного синтаксису (*правда – добре, а щастя – краще*);

2) еліптичні сполуки (*сказано – зроблено*);

3) термінологічні фразеологізми (*річ у собі, колінчастий вал*);

4) афористичні фразеологізми (*друзі пізнаються в біді*);

5) контекстологічні сполуки (фразеологічні сполучення);

6) ідіоми – стійкі словосполучення із втраченою внутрішньою формою (*собаку з'їсти*). Така класифікація вказує, на думку автора, на ті функції, які фразеологізми відіграють у мовленні: стійкі сполуки виконують образно-виразову й одночасно емоційно-експресивну функції; еліптичні сполуки лаконізують мову; термінологічні фразеологізми забезпечують точність; афористичні — вносять у мовлення перлини народно-авторської думки; контекстологічні сполуки полегшують конструювання мовлення [64].

Існують два типи фразеологічних одиниць – фраземи та ідіоми. Фразема є одиницею постійного контексту, в якій вказівний мінімум для актуалізації певного значення слова є єдиним і постійним, тобто другий компонент є вказівним мінімумом для першого. У свою чергу, ідіоми характеризуються цілісністю значення і є одиницями постійного контексту, в

яких вказівний мінімум та семантика одиниці нормально складають тотожність, представлену лексичним складом словосполучення.

Фразеологічні одиниці співвідносяться з різними частинами мови. Для визначення морфологічних розрядів фразем М. Алефіренко пропонує спиратися на цілий комплекс факторів:

- характер фразеологічного значення фраземи; ступінь десемантизації та ідіоматизації її компонентів;
- морфологічні властивості граматично стрижневого компонента; тип структурно-граматичної моделі вільного словосполучення-прототипу; граматичні значення службових частин мови в структурі фраземи;
- ступінь граматичної ідіоматизації фраземи (ступінь і характер деформації синтаксичних відношень і зв'язків);
- синтаксичні властивості фразем, зокрема специфіка їх синтаксичної дистрибуції й синтаксичних функцій у реченні [5, с. 69-70].

Британські лексикологи Дж. Сейдл та У. Макморді у передмові до своєї праці «English idioms and how to use them» виділяють фразеологізми за критерієм повної чи неповної фіксованості [75, с. 11]. До першої групи, дослідники віднесли ідіоми, у складі яких не можливі ані лексичні, ані морфологічні зміни (*to give someone the «cold» or «warm» shoulder* - ігнорувати/бути прихильним). Друга група включає ідіоматичні одиниці, до складу яких входять дієслова, які мають змінну категорію часу (*to give someone the «cold» or «warm» shoulder*). І остання група складається з ідіом, у яких дозволяється обмежені зміни в нефіксованій частині (*to have/to take/to enjoy forty winks* - спати без задніх ніг).

У межах етимологічного підходу вчені виділяють наступні види фразеологічних одиниць [75, с. 18]:

- біблійні та літературні (*the apple of one's eye* - берегти як зіницю ока, *the green-eyed monster* - зеленоокий монстр);
- побутові (*to hit the nail on the head* - влучити в яблучко, мати рацію);

- сільськогосподарські (*to lead someone up the garden path* - давати комусь оманливі підказки чи сигнали);
- кулінарні (*out of the frying-pan into the fire* - ситуація погіршується);
- військові (*to fight a losing/winning battle* - намагатися зробити те, що неможливо зробити);
- морехідні (*to sail under false colours* - поводитися оманливо);
- анімалістичного походження (*to kill two birds with one stone* - досягти подвійного успіху однією дією);
- з колірним компонентом (*to be in the pink* - стан доброго здоров'я, благополуччя);
- з компонентами на позначення частин тіла (*to twist someone around one's little finger* - отримати повний контроль або панування над кимось; змусити когось робити щось) [75, с. 19].

За належністю стрижневих компонентів фразеологізмів до відповідних лексико-граматичних класів слів розрізняють такі лексико-граматичні розряди:

1. Дієслівні: *бити байдуди* - нічого не робити, ледарювати; *to have a heart of gold* - бути виключно доброзичливим і добрим; *to be on the same page* - мати спільне розуміння про щось; *to kick the bucket* - померти; *нести пургу* - говорити нісенітниці; *понти колотити*- поводитися зухвало, зарозуміло.

2. Іменникові: *залізна логіка* - непохитна, логічна послідовність думок, міцний аргумент; *скельце весла* - невелика, незначна деталь, яка може вплинути на весь процес; *шабаш* - різноманітні розваги, шумна веселощі, святкова атмосфера; *чорний список* - перелік заборонених, небажаних або небезпечних речей або осіб; *ace in the hole* - прихована перевага або ресурс, який можна використати для отримання переваги над іншими; *дохлий номер* – марна спроба.

3. Прислівникові: *на межі* - близько до критичної точки; *через край* - дуже багато; *in a nutshell* - у короткому викладі, узагальнено; *at all cost* - незалежно від ціни, за будь-яку ціну.

4. Прикметникові: *на тонкій крижині* - у небезпеці, на межі ризику; *по гарячому сліду* - дуже швидко, без зволікання; *all ears* - той, що уважно слухає, зацікавлений; *багатий Буратіно* - про людину, яка нерозумно витрачає гроші на свої забаганки. Прикметникові ФО відрізняються від слів — прикметників тим, що позначають не ознаку взагалі (безвідносно до об'єкта), а ознаку стосовно людини [20, с. 14].

5. Вигуківі: *ой-ой-ой* - виклик болю або розчарування; *ой лише* - вираз радості або задоволення; *oh my God* - вигук здивування, захоплення або страху; *holy cow* - вигук здивування або негативного ставлення; *oh dear* - вигук засмучення або занепокоєння; *oh snap* - вигук здивування, захоплення або гніву. Вигуківі, або інтер'єктивні, ФО виражають експресивно-вольові реакції мовця [35, с. 5].

Окремою групою виділяють фразеологізми-порівняння: *як грім з ясного неба* - раптово і несподівано, *кричати як на війні* - голосно й з емоціями, *твердий як камінь* - дуже міцний і стійкий, *чистий як сльоза* - дуже чистий і прозорий, *as busy as a bee* - дуже зайнятий, *as cool as a cucumber* - дуже спокійний і збалансований, *as easy as pie* - дуже легко, *as light as a feather* - дуже легкий, *as strong as an ox* - дуже міцний і стійкий.

Деякі дослідники, крім названих, виділяють й інші розряди. М. Демський, наприклад, називає займенникові фразеологізми, проти чого заперечує І. Лепешев, вважаючи, що фразеологізми типу *наш брат*, *свій брат*, *каша сестра* та ін. «мають категоріальне значення предметності й повинні кваліфікуватися як іменникові» [39, с. 103].

У 60-х роках ХХ ст. з'явилася функціональна класифікація фразеологізмів, яка була заснована на їх функції. Фразеологічні одиниці були розділені на дві великі групи в залежності від їх функції.

1. Номінативні фразеологізми виконують лише номінативну функцію, тобто мають цілісне лексичне значення на основі лексичних значень їх компонентів. Цю групу складають стійкі словосполучення з номінативною цілістю, створені на основі переносного значення одного з компонентів, а також стійкі дієслівні сполучення.

2. Номінативно-експресивні фразеологізми, крім номінативної, виконують ще й експресивну функцію, допомагаючи мовцеві висловити своє ставлення до ситуації або певні емоції. Ця група містить семантично модифіковані фразеологізми зі структурою словосполучень та речень.

Л. Власенко та І. Тригуб використовують класифікацію фразеологічних одиниць для англійської мови, що полягає у виділенні фразеологічних деривацій, які включають утворення фразеологічних одиниць від інших фразеологічних одиниць за допомогою певних прийомів [14].

а) виокремлення фразеологічної одиниці зі складу вихідного фразеологізму: *a hot potato* - спірне питання або ситуація, з якою незручно мати справу - частина виразу *drop something like a hot potato*;

б) утворення дієслівних фразеологічних одиниць від прислів'я з дієсловом в наказовому способі: *strike while the iron is hot* - швидко скористатися можливістю;

в) конверсія: *a stab in the back* від дієслівного фразеологізму *to stab someone in the back* - зробити щось шкідливе тому, хто тобі довіряв;

г) утворення за аналогією: *Aunt Thomasina* - чорношкіра жінка, яка покірливо служить білій владі - за аналогією *Uncle Tom* – покірний негр;

д) за контрастом: *hell on earth* - надзвичайно неприємний або той, що завдає великих страждань - антонімічне *heaven on earth* - дуже приємне місце чи ситуація;

е) розгортання образу вихідного фразеологізму : *to be nuts (to fall off one's nut)* - збожеволіти, дати собі волю, шаленіти;

ж) контамінація *gild the lily від gild refined gold and paint the lily* - намагатися покращити те, що вже є прекрасним або чудовим.

Другим способом формування фразеологізму є утворення фразеологічної одиниці від перемінного словосполучення шляхом його змінення: *through thick and thin (through thicket and thin wood)* - у хороші та погані часи.

Третя група включає фразеологізми-кальки: «утворення фразеологічної одиниці від іншомовного фразеологізму шляхом його калькування: *it goes without saying (від французького cela va sans dire)* - щось настільки очевидне, що не потрібно говорити чи пояснювати.

У четвертій і останній групі знаходяться фразеологізми з літературних джерел, і в етимологічних примітках вказується їхнє походження, наприклад, "шекспірівське" або "дікенсівське".

Визначення частиномовної належності фраземи залежить від кількох чинників, включаючи лексичне оточення, ступінь фразеологізації, семантичну злитість, нерозкладність та втрату компонентами ознак словесності. Чим більш абстрактна фразема, тим більш яскраво виражена її фразеологічна семантика, тобто вона може бути прислівниковою. Навпаки, чим більше компонентів у фраземі виражені словесно, тим більш вона наближується до вільного словосполучення, тобто вона може бути іменниковою. Така неоднозначність визначення впливає з єдності протилежностей у фразеологізмі - форми та змісту, їх цілісного значення та структури.

Дослідження фразеотворення стало в останні десятиліття окремим напрямом (аспектом) фразеологічної науки. В українській фразеології значний внесок у вивчення різних типів дериваційних баз зробив М. Демський. Учений виділяє такі типи дериваційних баз: 1) окремі слова; 2) різного роду прийменниково-відмінкові конструкції; 3) вільні словосполучення та речення; 4) паремійні одиниці; 5) казки, анекдоти,

небилиці; 6) наявні на території ареалу фраземи; 7) іншомовні фраземи [20, с. 45-46].

У галузі фразеології продовжуються дослідження як синхронічного, так і діахронічного аспектів, уточнюється термінологія, аналізуються системні зв'язки між фразеологізмами та розкривається механізм фразеотворення з використанням генетичних і типологічних паралелей. Багато з цих питань вже стали традиційними для досліджень у галузі фразеології. Проте, на думку дослідників, нові напрями досліджень в фразеології не обмежуються лише цими аспектами, але також включають більш фундаментальне висвітлення питань, які раніше були визначені, але не отримали достатньої уваги в дослідженнях.

Фразеологія є перспективним напрямом мовознавства, і кожен дослідник має можливість запропонувати власну типологію або вдосконалити іншу класифікацію відповідно до своїх потреб дослідження.

2.2. Культурологічний аспект у дослідженні жаргонних фразеологізмів

Дослідження жаргонних фразеологізмів з точки зору культурології є великим і цікавим аспектом лінгвістики. Ці фразеологізми нерозривно пов'язані з культурними, соціальними, історичними та ідентифікаційними аспектами певного суспільства. Вони відображають унікальний світогляд та менталітет певної групи людей і можуть мати глибокий зміст, закодований у культурних стереотипах та традиціях.

Сучасні науковці справедливо зазначають, що українська фраземіка загалом є своєрідним джерелом, у якому віддзеркалюється всіма своїми гранями історія, суспільні взаємини минулих епох, заняття людей, їхня виробнича діяльність, побут, мораль, родинні стосунки, звичаї, вірування й повір'я. У цьому матеріалі також відображено природне середовище, у якому жив і живе український народ, своєрідність рослинного і тваринного світу, а

також сама людина, тобто її вигляд, міміка, жести, психічний і фізіологічний стан [41, с. 187].

Фразеологізми чітко демонструють традиції народу, його побут, історію та географічне положення, яке об'єднує одна культура. Саме фразеологічні одиниці відображають погляди народу, їхній культурний і мовний досвід. [23, с. 74].

Основні культурологічні аспекти у дослідженні жаргонних фразеологізмів:

- культурна специфіка. Жаргонні фразеологізми відображають особливості певної культури, її цінності, норми поведінки, традиції та інші аспекти, які використовують ідентичність цього суспільства;
- концептуалізація кольорів: У різних культурах кольори можуть мати різне символічне значення та використовуватися для опису різних емоцій, станів і характеристик. Дослідження жаргонних фразеологізмів, пов'язаних з кольорами, дозволяє краще зрозуміти, які асоціації і думки пов'язані з кожним кольором у конкретній культурі;
- соціальні групи й субкультури. Жаргонні фразеологізми можуть бути характерними для певних соціальних груп, професійних спільнот або підкультур. Вони можуть написати спеціальні терміни, які використані лише в цих соціальних контекстах;
- історичний контекст. Деякі жаргонні фразеологізми можуть походити з історичних подій або відображати давні традиції та обряди, що використовують у спілкуванні;
- ідіоматичний характер. Фразеологізми часто є ідіоматичними виразами, тобто мають особливий зміст, який не завжди можна зрозуміти, розкладаючи слова на частини. Це може виникати з унікальних культурних контекстів та історії; асоціації та емоції. Кольори та вирази, пов'язані з ними, можуть викликати певні емоції та асоціації, які мають глибоке значення для конкретної культури.

Дослідження жаргонних фразеологізмів з урахуванням культурологічного аспекту дозволяють розкрити складність та багатогранність мови, а також культурних взаємозв'язків, які є у нашому світі. Вони допомагають збагатити наше розуміння мови, культури та суспільства в цілому. Поява жаргонних фразеологізмів у англійській та українських мовах є результатом таких процесів, як: 1) переосмислення; 2) спотворення; 3) видозміни; 4) запозичення; 5) утворення нових, оригінальних виразів.

Основною метою жаргонної фразеології є розкриття культурно-національних конотацій, які відображаються в їх образних асоціаціях з еталонами, стереотипами та іншими культурними знаками. Ці конотації є результатом когнітивних процесів, які надають їм осмислення. Фразеологічні сленгізми допомагають відображати менталітет і систему цінностей народу, що володіє цією мовою. Найбільш яскравим прикладом такої репрезентації є сленгізми з власними іменами:

- *to pull a Homer* – описує ситуацію, коли хтось робить щось необдуманно, наївно або глупо, на зразок головного героя мультсеріалу «Сімпсони» Гомера Сімпсона;

- *to jump the shark* – використовується, коли ситуація або подія стає занадто надуманою або надмірною, на зразок епізоду серії «Акула» («Jaws»), коли головний герой стрибає на водному лижному заїзді над акулою;

- *to be a Debbie Downer* – особа, яка завжди негативно налаштована й постійно жаліється на все, на зразок однойменного героя комедійного шоу «Saturday Night Live»;

- *to have a Napoleon complex* – описує людину, яка компенсує своє невелике зростання або невпевненість у собі агресивним поведінням, на зразок французького імператора Наполеона Бонапарта;

- *to be a Scrooge* – дуже скнарна особистість, на зразок головного героя роману Чарльза Діккенса «Різдвяна пісня»;

- *Murphy's law* – закон Мерфі (все, що може йти не так, піде не так);
- *Hitchcockian* – голлівудський (пов'язаний з фільмами Альфреда Хічкока, які часто мають незвичайний сюжет та сильну напругу);
- *Peter Pan syndrome* – синдром Пітера Пена (відмова від відповідальності і поведінка, що характеризує дитину);
- *Are you taking the Mick* - жартувати над кимось;
- *Machiavellian* – макіавелістський, хитрий і безжалісний, як політична філософія Макіавеллі;
- *Jekyll and Hyde* – Джекілл і Хайд (подвійна особистість);
- *Gucci* – означає, що у вас усе класно;
- *Freudian slip* – фрейдівський промах (ненавмисна помилка, яка відображає справжні думки людини, що її вчинила) [73].

В українській мові зустрічаються наступні жаргонні фразеологізми з власними іменами:

- *Керує, як Зеленський* – вживається для опису політичних дій чи заяв, які мають нестандартний, неочікуваний характер, схожий на той, який проявляє у своїй роботі президент Володимир Зеленський;
- *Геній Шевченко* – вживається для опису людей, які володіють особливими технічними навиками в якійсь сфері або здібностями до мистецтва, схожими на ті, які виявляв у своїй творчості український поет Тарас Шевченко;
- *Супрун* – використовується для опису людей, які мають особливі знання в галузі медицини або займаються просвітницькою роботою в цій галузі, схожої на ту, яку розпочала українська лікарка та громадська діячка Уляна Супрун;
- *Ляшко з вилами* – вживається для опису дій або вчинків, які можуть бути неадекватними, ексцентричними або неприйнятними соціумом. Цей жаргонізм походить від імені Олега Ляшка, українського політика та лідера

політичної партії «Радикальна партія», відомого своїми неординарними вчинками та заявами;

- *податки як у Порошенка* – використовується для опису високих податків або надмірної фіскальної політики. Жаргонізм походить від імені Петра Порошенка, колишнього президента України, який, на думку деяких громадських діячів та експертів, надмірно підвищив податкове навантаження на громадян та бізнес;

- *робити як Кличко* – використовується для опису фізичних вправ або тренувань, що вважаються дуже важкими або складними. Цей жаргонізм походить від імені Володимира Кличка, українського боксера та політика, який є володарем трьох чемпіонських титулів у важкій вазі та вважається одним з найвідоміших українських спортсменів.

- *красномовний Кличко* – жаргонізм, який позначає людей, що мають проблеми з ораторським мистецтвом.

- *випити заспокійливе Арестовича* – **взяти себе в руки та бути позитивно налаштованим.**

- *відправитися на концерт до Кобзона* – **померти, потрапити в потойбіччя.**

- *сльози Лободи* – **розкаяння, у яке не вірить громадськість.**

- *Солов'їний послід* – **антиукраїнські висловлювання**

Англійські та українські фразеологічні сленгізми з власними іменами можуть використовуватися для досягнення подібних метафоричних ефектів та вираження певних характеристики або зображення. Однак, є декілька різниць між ними:

Англійські фразеологізми часто використовують імена відомих осіб або літературних персонажів, таких як Шерлок Холмс, Ейнштейн або Попелюшка. Вони можуть бути широко вживаними в різних країнах або культурах, оскільки базуються на всесвітньо відомих фігурах. Такі фраземи є

більш прямими аналогами до імен, наприклад, *to be a real-life Barbie* (бути справжньою Барбі).

Українські жаргонні фразеологізми базуються на відомих літературних героях, політиках, спортсменах, діячах культури (*українська Азарова, співає як Поплавський, плаває як Клочко, стрибає як Бубка, воює як Залужний*). Вони часто мають локальне значення й можуть бути менш розповсюдженими за межами України, часто базуються на стилістичних перетвореннях або вживаються в метафоричному значенні, наприклад, *справжній Яма* (хороший танцівник), *патріотка Ані Лорак* (зрадниця),

Фразеологічні сленгізми тісно пов'язані з національними образами й відображають звичаї, традиції, поведінку та спосіб життя певного народу. Наприклад:

- *mind your P's and Q's* – це фразеологізм, який означає «бути обачним та уважним до свого мовлення». Є кілька теорій щодо того, як виник цей вираз, одна з яких пов'язана з традицією викладачів, які навчали дітей розрізняти букви «р» та «кю» на старих друкарських машинках;

- *Bob's your uncle* – це фразеологізм, який вживається у Великобританії та Ірландії, щоб позначити, що щось було вирішено легко та швидко. Походження цієї фрази може бути пов'язана з урядовим апаратом ХІХ століття, коли родичі міністрів мали більші шанси отримати посади в уряді;

- *дати на морду* – це фразеологізм, який вживається в українському жаргоні для позначення фізичного насильства. Цей вираз може бути пов'язаний зі звичаєм вдаряти людину в обличчя як прояв невдоволення чи презирства;

- *costs an arm and a leg* – вживається для позначення дуже високої ціни на щось. Може бути пов'язано з тим, що колись у США фотографія, на якій були видно обидві руки Лінкольна, коштувала дуже дорого.

- *шкрябати бабки* – означає заробляти гроші, традиційно шляхом особистого досвіду, наполегливості або хитрощів. Цей вираз походить від традиції дітей "шкрябати" монети по стіні, щоб виручити трохи грошей.

- *заглядати до чужої тарілки* – втручатися в чужі справи або простежити за чужим життям. Цей вираз показує нашу цікавість до життя інших людей.

- *to break bread* – споживати хліб разом з кимось або стати частиною спільного обіду.

- *to raise a glass* – означає підняти склянку з алкоголем на честь кого або чогось. Цей вираз відображає традиційне тостування та вигук *На здоров'я!* під час святкувань [73].

Ці жаргонні вирази можуть бути широко вживаними в певних соціальних групах, таких як молодіжна субкультура, спортивні команди або професійні спільноти. Вони можуть надавати певного колориту та ідентичності мовленню цих груп.

Сленгові фрази з назвами тварин характеризуються тим, що вони є неофіційними виразами, які створені в неформальному мовленні або спеціальних соціокультурних групах. Ці жаргонізми часто мають метафоричне значення й можуть використовуватися для позначення різних ситуацій або властивостей людини. Вони можуть бути гумористичними, жартівливими або використовуватися для підкреслення певних рис особистості. Крім того, вони можуть виникати з аналогією між поведінкою або властивостями тварин і людськими характеристиками:

- *let the cat of the bag* - розкрити секрет або приховану інформацію.
- *the elephant in the room* - очевидна проблема або щось, про що люди уникають говорити.
- *to have a bee in one's bonnet* - бути надто захопленим ідеєю.
- *to chicken out* - злякатися або відмовитися від чогось через страх.
- *to go to the dogs* - погіршуватися або руйнуватися.

- *to be as quiet as a mouse* - бути дуже тихим або непомітним.
- *to have a memory like an elephant* - мати чудову пам'ять.
- *to let sleeping dogs lie* - не згадувати старі проблеми або конфлікти.
- *to have bats in the belfry* - мати дивні або незвичні звички, бути ледачим, дивним.
- *barking up the wrong tree* - використовується для позначення неправильної або невдалої спроби розв'язати проблему чи знайти відповідь.
- *hold your horses* - вживається для заклику до терпіння або володіння собою в ситуації, коли потрібно очікувати.
- *fishy* - використовується для визначення ситуації або поведінки, яка здається сумнівною, негативною або нечесною.
- *eager beaver* - позначення людини, яка завжди дуже і наполегливо виконує свою роботу або завдання.
- *snake in the grass* - використовується для позначення швидкої або підступної людини, яка приховує її негативні наміри.
- *busy as a bee* - особа, яка постійно зайнята роботою або діяльністю.
- *cold turkey* - означає раптове припинення споживання чогось, фактично вживання.
- *the early bird catches the worm* - буквально означає "ранній птах ловить черв'яка" і використовується для позначення того, що той, хто діє швидше або раніше за інших, отримує більше можливостей або успіху.
- *sly as a fox* - позначення хитрої, розумної або витонченої людини.
- *a bull in a china shop* - людина, яка необережно або несприятливо поводить себе в дрібних або крихких ситуаціях;
- *as red as a lobster* – червоніти від сорому;
- *as free as a bird* – бути безтурботним;
- *as ugly as a toad* – дуже потворний;
- *to have bigger fish to fry* – мати важливіші справи;

- *the bee's knees* - круто, відпад;
- *fat cat* - багата та впливова людина;
- *top dog* - головна особа в групі або компанії.
- *copycat* - копіювальник, той, хто наслідує когось іншого;
- *duck out* - втекти, залишити компанію без прощання;
- *bear with me* - прохання почекати, потерпіти деякий час;
- *свинособаки* – люди, що не мають моральних принципів (російські окупанти);
- *мавпяча справа* - пустоші, жарти, безглузді дії або дурниці.
- *вовк в овечій шкурі* - особа, яка приховує свою справжнє обличчя або характер під маскою доброчесності чи невинності;
- *дохла курка* – втомлена, виснажена чи засмучена людина;
- *не твоє собаче діло* – справа, яка тебе не стосується;
- *слоняра* – вперта людина;
- *приставучий комар* – набридлива, надокучлива особа;
- *гадюче кодло* – жіночий колектив, у якому панує розбрат і немає згоди;
- Використання назв продуктів харчування в жаргонних фразеологізмах англійської та української мов може надати фразі додаткового забарвлення, гумору або емоційної насиченості. Особливості такого використання можуть бути наступними:
- *apple of someone's eye* - вираз, що позначає цінну або дорогую людину;
- *couch potato* - фразема для позначення лінивої людини, яка проводить багато часу перед телевізором;
- *piece of cake* - використовується для позначення чогось дуже простого або легкого в здійсненні;
- *full of beans* - жвава та енергійна особа;
- *as cool as a cucumber* - бути спокійним та врівноваженим;
- *hot potato* - складна проблема, яка потребує термінового рішення;
- *big cheese* - важлива або впливова особа в організації або групі;

- *cheesy* - «няшний», «ванільний», щось миле, трохи навіть сентиментальне;
- *to roast someone* - бути хейтером, писати образливі слова в соціальних мережах;
- *spill the tea on someone* – ця фразема означає пліткувати про когось;
- *spill the beans* – видавати секрети;
- *go nuts/bananas* – збожеволіти, розізлитися;
- *use your noodle* – подумати;
- *вішати локшину на вуха* – уводити в оману, обманювати;
- *сардельки* – товсті пальці рук;
- *їсти червону/чорну ікру ложками* – бути багатим, заможним;
- *бути в шоколаді* – бути в сприятливих умовах;
- *як салом помазано* – вдало, успішно;
- *хотіти і рибку з'їсти, і сісти* – про людину, яка хоче все й одразу;
- *заварити мівіну* – створити конфліктну або складну ситуацію;
- *худа як тріска* – дуже струнка людина;
- *плавлений сир* – використовується на позначення людини, що перегрілася на сонці [9].

Використання назв їжі в жаргонних фразеологізмах може допомогти створити більш насичений образ, додати іронії, гумору або виразності виразу. Однак, як і зі всіма фразеологізмами та жаргонними виразами, важливо розуміти контекст та культурні нюанси, щоб використовувати їх належним чином. Деякі з цих виразів можуть бути неформальними і неприйнятними в більш офіційних чи формальних ситуаціях, тому потрібно враховувати контекст та аудиторію.

Жаргонні фразеологізми, що містять назви кольорів, в англійській та українській мовах, використовують для опису різних станів, емоцій або характеристик, і вони можуть мати цікаві особливості:

- *green with envy* - вираження заздрості або ревнощів;

- *blue in the face* - намагатися вплинути на когось або спочатку намагатися досягти чогось, не досягаючи бажаного результату.
- *black sheep* - член сім'ї або групи, яка відрізняється від інших негативно;
- *white lie* - незначна або нешкідлива брехня, традиційно зроблена з наміром захистити або не засмучувати когось;
- *red-handed* - бути зовленим при вчиненні злочину або порушенні закону;
- *to be tickled pink* - бути у захваті;
- *біла ворона* - особа або предмет, що вирізняється з-поміж інших аналогічних, негативно чи позитивно.
- *жовта преса* - інформаційні видання низької якості, які дають необґрунтовані або сенсаційні новини.
- *зелений* - новачок або недосвідчений у якійсь галузі.
- Ці жаргонні фразеологізми виражаються в певних ситуаціях або контекстах і є результатом креативного використання кольорової метафори в мові. Вони можуть мати культурні або історичні засади, а також відображати певні особливості та відношення людей до кольорів і понять, пов'язаних з ними.
- Поширеними в українській та англійській мовах є жаргонізми, у яких згадуються частини тіла:
 - *шия в швах* - стан, коли важко впоратися з великою кількістю роботи або обов'язків;
 - *лежати на нирках* - означає бути дуже обережним та пильним;
 - *волосся дибки стало* - вислів вживається, коли хтось налякався або перелякався;
 - *витирати носа об полицю* - бути обдуреним, наляканим або зіпсованим у чомусь;
 - *щелепи відвалити* - сильно вражати когось;

- *присісти на вуха* - наговорювати величезну кількість різноманітних розмовних чи не завжди вірних інформації;
- *мати жучка в носі* - спробувати знайти якусь таємницю чи докопатися до правди;
- *постояти на костях* - жити за рахунок інших, не виконуючи власних обов'язків або працюючи на чужу користь;
- *серце до серця* - спілкування на дуже відвертому і відкритому рівні;
- *мати великі вуха* - бути дуже спостережливою і чутливою особою;
- *бити себе об груди* - жалітися на свої помилки або провини;
- *мати жовч на кінчиках пальців* - бути дуже роздратованим або обуреним;
- *витягти кістку з горла* - допомогти проблемі складної хвороби;
- *get off my back* - використовується, коли хтось докучає або намагається контролювати вас. Це може бути натяк на те, що ви хочете, щоб вас залишили у спокійній;
- *keep an eye on someone/something* - слідкувати або наглядати за чимось або чимось;
- *put your foot in your mouth* - якщо хтось говорить щось невідповідне або образливе;
- *get something off your chest* - висловити щось, що вас турбує або стурбовано;
- *cost an arm and a leg* - використовується для позначення чогось дуже дорогого;
- *keep your fingers crossed* - вираз, який вказує на надію на позитивний результат;
- *twist someone's arm* - намагатися змусити когось зробити щось, часто за допомогою переконування або тиску;
- *have a finger in every pie* – мати вплив на когось [73].

2.3. Реалізація результатів роботи в шкільній практиці

Останнє десятиріччя для розвитку нашої країни характеризується змінами у політичній та економічній сферах. Під впливом цих змін відбуваються трансформації й в освіті, головним завданням якої є забезпечення розвитку нового покоління й становлення його як суб'єкта власної життєдіяльності, здатного до саморозвитку та самоактуалізації [61, с.187].

Вивчення рідної мови, оволодіння її фразеологічним багатством є необхідною передумовою пізнання світу, формування духовної етнонаціональної культури молоді. Окрім того, системне, цілеспрямоване вивчення фразеології є важливою умовою формування мовної особистості, з одного боку, і становлення її духовних цінностей – з іншого [42, с. 3].

Практичне значення вивчення фразеології полягає найперше у підвищенні культури мовлення школярів. Окрім того, з'являється можливість виховної роботи, оскільки значення більшості сталих висловів увиразнює ментальність народу, висвітлює народне сприймання вітчизняної історії, ставлення народу до різноманітних суспільних і побутових проблем, позитивних і негативних рис людської вдачі [18, с. 243].

Знання лексикологічних понять утворюють основу лексичної роботи, яка передбачає розширення словникового запасу молодших школярів, поява нових слів збагачує їхнє мовлення, засвоєння лексико-фразеологічних норм дозволяє формувати й удосконалювати мовленнєві вміння та навички молодших школярів. [23, с. 74].

Є. Новікова стверджує, що одним з основних завдань є зв'язок комунікативно-орієнтованого навчання іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування з інтенсивним використанням його як інструмента пізнання світової, національної культури та соціальних субкультур народів країн, мови яких вивчаються, і як засобу досягнення міжкультурного порозуміння [65, с. 102]

Навчальний процес спрямовано на формування в молодших школярів ключових і предметних компетенцій, «які виявляються у здатності застосовувати набуті знання, вміння, способи діяльності, певний досвід у навчальних і життєвих ситуаціях з метою розв'язання конкретних завдань чи проблем» [46, с. 35].

У світлі окреслених змін особливого значення на уроках читання набуває словникова робота, зокрема робота над фразеологізмами. Вони – потужний засіб виразності для потреб комунікації – вербального вираження почуттів, експресивних оцінок, способів емоційного впливу, метких характеристик людини, предметів, явищ [61, с. 187].

Деякі фразеологічні одиниці (як української, так і англійської мов) вивчаються в школі ще в початкових класах. Так у 4 класі відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Савченко О. Я., для учнів 3-4 класів для реалізації змістової лінії «Досліджуємо мовні явища» учні на уроках української мови розкривають значення найуживаніших фразеологізмів, добирають до фразеологізмів близькі за значенням слова, знаходять фразеологізми в тексті і пояснюють їх роль, використовують у власному мовленні фраземи для досягнення мети спілкування [44, с. 14].

На жаль, досі не існує чіткої системи фразеологічної роботи в початковій школі, лише зазначається, що вона має пропедевтичний характер, і спрямована на накопичення одиниць другої номінації у мовленні учнів. [61, 187]. Це пов'язано зі специфічністю фразеологізмів як мовних одиниць, недостатністю психолого-методичних досліджень з проблеми засвоєння молодшими школярами фразеологізмів і великою кількістю дискусійних питань у межах самої фразеології.

Вікові особливості розвитку дітей ускладнюють для учнів 1-2 класів усвідомлення таких ознак фразеологізмів як цілісність їх значення, відтворюваність у мовленні за традицією, наявність підтексту. Проте це не означає, що вчителю не потрібно проводити фразеологічну роботу, навпаки –

тільки її систематичність дозволить сформувати в учнів уміння користуватися фразеологічним масивом мови адекватно ситуації мовлення. [61, 187].

На думку Л. Соловець, робота з фразеологізмами тематичної групи «вербальне і невербальне спілкування» дає змогу розширити фразеологічний запас молодших школярів, довести важливість правил гречної поведінки людей у суспільстві, ознайомити з нормами етикету у спілкуванні, з особливостями українського національного етикету, сприяє реалізації комунікативної та діяльнісної змістових ліній навчання української мови [49, с. 5].

На думку С. Дубовик, із багатством української фразеології учні ознайомляться під час вивчення шкільного курсу мови. Вони навчаються відрізняти фразеологізми від вільних синтаксичних словосполучень і вживати їх у своєму мовленні. У викладанні початкового курсу української мови фразеологічний матеріал необхідно використовувати на кожному уроці мови і мовлення, на уроках читання (наприклад, під час опрацювання творів художньої літератури). Фразеологічна робота на уроках української мови і в позаурочний час дасть змогу поглибити інтерес учнів до вивчення мови, до усної народної творчості українського народу [23, с. 74].

Як стверджує Турбарова, фразеологічна робота на уроках читання проводиться в міру того, як зустрічаються ФО у текстах літературних творів, які пропонуються для вивчення, та підручниках, а її ефективність забезпечується завдяки міжпредметним зв'язкам між уроками мови, читання та розвитку мовлення. У системі збагачення лексичного запасу молодших школярів фразеологічними одиницями ми виділяємо такі аспекти:

- 1) усвідомлення учнями фразеологізмів, упізнавання їх у тексті;
- 2) розуміння їх значення; 3) вживання у власному мовленні [61, с. 188].

Учні 1-2 класів готуються до розуміння фразеологізмів. Молодші школярі можуть виділити такі ознаки фразеологічної одиниці, як переносне значення, образність, експресивність, а також розуміють оцінну функцію, яку ці мовні одиниці виконують у тексті художнього твору.

У 3-4 класах збільшується кількість конструктивних та творчих вправ із використанням знайомих дітям стійких словосполучень.

Турбарова вважає доцільним такий об'єм роботи над фразеологічними зворотами в початковій школі:

- формування у молодших школярів елементарних понять про значення лексичної одиниці та про системні лексичні явища;
- практичне ознайомлення учнів із фразеологічними зворотами, накопиченні їх певної кількості у словнику;
- формування на цій основі на уроках мови елементарного поняття про «стійкі словосполучення» (у межах розділу «Слово»);
- ознайомлення учнів із дібраними для засвоєння фразеологізмами та закріплення елементарного теоретичного поняття на уроках читання і мови;
- вироблення в учнів навичок використання фразеологізмів у власному мовленні [61, с. 189].

Вивчення молодшими школярами української фразеології має здійснюватися практично і відбуватися у процесі мовленнєвої діяльності. У такий спосіб учні початкової школи зможуть навчитися стисло і лаконічно висловлювати свої думки, оволодіти вмінням використовувати фразеологізми для експресивного й образного висловлення своїх міркувань; у молодших школярів буде формуватися потреба афористично оформлювати свої думки, виникне бажання самостійно застосовувати фразеологічні збороти як засіб точності і виразності мовлення. [17, с. 97].

Ефективність роботи з фразеологізмами залежить від раціонального використання вчителем початкової школи активних форм організації навчальної діяльності учнів (індивідуальної, парної, групової), ефективних способів співпраці вчителя й учнів (розповідь, обмін думками, спостереження за мовними явищами, виконання практичних завдань і вправ), прийомів роботи з фразеологічним матеріалом з урахуванням дій, необхідних для формування мовленнєвих навичок (аудіювання, читання, вимова, запам'ятовування,

читання, написання фразеологізмів; зв'язок між стійкими сполученнями слів із дійсністю; уживання їх в усному та писемному мовленні з пошуком у мові відповідників). Система роботи зі збагачення мовлення учнів українськими фразеологізмами враховує лінгвістичні та психолого-методичні принципи, на яких ґрунтуються принципи, методи і форми навчання фразеологізмів української мов. [23, с. 76].

Якщо проаналізувати чинну програму (за редакцією О. Д. Карпюк) та підручники з англійської мови для початкової школи (Т.Ю. Беляєва, Т.Б. Будна, О. Д. Карпюк), то можна переконатися, що на вивчення необхідного фразеологічного матеріалу запропонована недостатня кількість вправ. Це аж ніяк не сприяє належному рівню засвоєння цих мовних одиниць учнями початкової школи. Переважна більшість завдань з підручників англійської мови спрямована на усвідомлення учнями семантики фразеологічних одиниць, але вправ на їх повноцінне вивчення майже немає.

Якщо учні початкової школи на уроках української та англійської мов знайомляться з поняттям фразеологізм, то ґрунтовне вивчення фразеології відбувається в середній ланці (5-8 класи).

Зміст сучасних програм з української мови для учнів 5-11-х класів передбачає вивчення фразеології так би мовити у два етапи: безпосередньо в середній школі, коли з'ясовуються специфічність фразеологізмів, визначаються їх мовні особливості й у старшій школі, де увага зосереджується на узагальненні та систематизації знань, однак не завжди цей процес постає якісно новим для учнів. Обмежена кількість годин стримує учителя на шляху до поглиблення фразеологічних знань учнів і тим самим вони позбавляються можливості пізнати мовні закономірності, які не спромоглися усвідомити через особливості віку та психічного розвитку. [18, с. 243].

Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.) передбачає, що учні 5-го класу під час вивчення теми «Фразеологія» досліджують джерела

фразеології, добирають приклади різних видів фразеологічних одиниць, шукають синонімічні, антонімічні фразеологізми; досліджують особливості фразеологізмів народів світу; передають зміст фразеологізмів невербальними засобами; ведуть фразеологічний словничок, висловлюють ставлення до подій, явищ чи вчинків засобами фразеології, виявляють фразеологізми в літературних творах, критично оцінюють доцільності вжитих у тексті фразеологізмів; збагачують тексти фразеологізмами; вираження власної думки щодо змісту прослуханого тексту; обґрунтування свого ставлення до проблеми з опорою на власні знання й досвід.

Семикласники майже не торкаються під час вивчення предмету української мови теми фразеології.

У 8-му класі чинна програма передбачає: читання мовчки і вголос текстів, що містять фразеологізми, з'ясування їхньої ролі в мовленні; складання розповіді з елементами роздуму «Яким я уявляю своє майбутнє» з використанням фразеологізмів (наприклад: докласти сил, показати себе на ділі; вирости крила і под.); складання тексту, епіграфом до якого є слова «Національна фразеологія — душа кожної мови» (І. Огієнко); редагування речень, що містять неправильно відтворені або недоречно вжиті фразеологізми [44, с. 66].

У підручнику англійської мови для 8-го класу О. Карпюк учням пропонується визначити значення ідіом (*keep in touch, it's not my cup of tea, hangout, cool*), поєднати між собою частини ідіом (*as busy as a bee, as like as two peas, as silent as the grave, as old as the hills*), познайомитися з комп'ютерним та молодіжним сленгом.

У 9-му класі розділ «Фразеологія» не розглядається під час вивчення предмету українська мова, а на уроках англійської школярі співвідносять фраземи й ілюстрації до них (*couch potato, computer wizard, chatterbox, health freak*), вивчають сленг музикантів та скорочені вирази, що використовуються

для спілкування в соціальних мережах (*thanx-thanks, cos-because, dumbo-stupid, nite-night, yup-yes, u bet-you bet*).

Методика навчання української і англійської фразеології має багато спільного. У процесі вивчення англійських фразеологізмів у середній ланці доцільно звертатися до знань учнів, отриманих на уроках української мови. Так, можна запропонувати учням дібрати до англійських ідіом відповідники з українських фразеологізмів (*like father like son* – яблуко від яблуні недалеко падає, *bite your tongue* – прикусити язика, *a little bird told me* – сорока на хвості принесла). Особливо цікавою є робота з пошуку відповідників прислів'їв, що вимагає глибоких знань учнів української народної творчості (*the devil is not so black as he is painted* – не такий чорт страшний, як його малюють; *there is no smoke without fire* – немає диму без вогню; *the early bird catches the worm* – хто рано встає, тому Бог дає; *a living dog is better than a dead lion* – краще синиця в руках, ніж журавель у небі.) [31, с. 4].

У старшій школі відповідно до навчальної програми “Українська мова. Для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10–11 класи. Рівень стандарту” десятикласники під час вивчення розділу «Лексична норма» заглиблюються в суть понять «порушення лексичної норми», «фразеологізми», «стилістичне забарвлення фразеологізмів»; визначають роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, стилістичну функцію їх; розуміють відмінності між лексичними, фразеологічними синонімами; доречно використовують їх у тексті; усвідомлюють відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами; правильно й доречно використовують фразеологізми відповідно до стилістичного забарвлення їх.

Оскільки учні старшої ланки розглядають стилістичне забарвлення фразеологізмів та виражальні можливості фразем, тому на цьому етапі їм можна запропонувати ознайомлення з жаргонними фразеологізмами, які є невід’ємним складником фразеологічного фонду будь-якої мови. Варто

наголосити на відмінностях між звичайними та жаргонними фразеологізмами, добираючи відповідні види вправ.

Окрім того, жаргонна лексика, як і фразеологія, є досить близькою для молоді, яка в повсякденному житті використовує велику кількість сленгових слів та виразів. Тому вправи на розпізнавання й використання жаргонних фразеологізмів будуть надзвичайно актуальним та цікавим для молодого покоління видом роботи.

Новітні вітчизняні програми з вивчення іноземних мов та іншомовної фразеології спрямовані на формування багатомовної особистості та передбачають покращення навичок і вмінь засобом фразеологізації мовлення старшокласників.

Формування компетентності “Спілкування іноземними мовами” (готовність (здатність) реалізовувати різноманітні комунікативні наміри в широкому діапазоні особистісних, соціальних і культурних контекстів) має системний характер. На завершальному етапі навчання української мови старшокласник повинен розуміти інформацію іноземною мовою, сприймати й аналізувати іншомовні тексти задля здобуття необхідної інформації, висловлювати свої погляди, почуття, емоції, взаємодіяти з навколишніми, використовуючи, у разі потреби, іноземну мову. Благодатним матеріалом для такої роботи є повторення, поглиблення, узагальнення та систематизація знань із фразеології, адже саме у фразеологізмах “акумуляовано культуру народу, мудрість багатьох поколінь, відбито особливості історії, культури, побуту народу, створено підґрунтя для того, щоб замислитися над іншими культурами й цінностями” [63, с. 411].

Натепер основною метою викладання іноземних мов визначається формування комунікативної компетенції як здатності вирішувати засобами іноземної мови актуальні для учнів і суспільства завдання спілкування з побутового, навчального, виробничого та культурного життя, вміння учня користуватися фактами мови і мови для реалізації мети спілкування. [16, с.52].

Ознайомившись із методичними матеріалами та підручниками, що відповідають програмі вивчення англійської мови рівня стандарт, можна зробити висновок, що вони не мають достатньої практичної бази для вивчення фразеологічного фонду мови, що становить проблему у забезпеченні ефективного навчання школярів фразеологічними одиницями. Звичайно, це негативно позначається на рівні володіння іноземною мовою. Але програма, розроблена для профільних класів, надає можливості для ґрунтовного занурення старшокласників у вивчення жаргонних фразеологізмів англійської мови.

Відповідно, зміст уроку української мови, на якому вчитель ставить за мету сформувати ключову компетентність “Спілкування іноземними мовами”, ознайомити учнів із багатством фразеології рідної та інших мов, навчити розпізнавати сталі вирази, ураховувати національну специфіку їх, стилістичне забарвлення, формувати вміння ретельно добирати відповідники до того чи того фразеологізму з іншої мови (трансформувати), використовувати означені явища у власному мовленні тощо, має характеризуватися потужним мотиваційним етапом, аби кожний старшокласник усвідомив передовсім практичну значущість запропонованого мовного матеріалу. Роль навчальної мотивації в організації уроку важко переоцінити, оскільки в нинішніх умовах збільшується кількість учнів з відсутністю мотивів до отримання якісної освіти. [7, с. 230-231].

У навчальних цілях фразеологічні одиниці відбираються на підставі таких тем, як сім'я, характер людини, освіта та інші. Із кожної теми слід відбирати не більше 10–12 фразеологічних одиниць. У такій кількості вони легше засвоюються, запам'ятовуються, а оскільки в процесі вивчення до них додаються синонімічні і антонімічні фразеологічні звороти, то загальна кількість значно збільшується. У такому обсязі студенти досить просто засвоюють запропоновані фразеологічні одиниці і, що дуже важливо, правильно використовують їх у мовленні. Наприклад, під час вивчення теми

«Характер людини» можна запропонувати такі фразеологічні одиниці: *wet blanket* – зануда, *lazy bones* – ледачий, *wheel horse* – роботящий, *nickel nurser* – скнара, *safe pair of hands* – вмілі руки, *a bull in a china shop* – незграбний або нетактовний, *peeling Tom* – цікава Варвара, *smb. would not hurt a fly* – мухи не образить, *rara avic* – біла ворона і т.д. [16, с.52].

Можна зробити висновок, що вивчення фразеології української мови відбувається в 6-му та 8-му класах, а в англійській мові фразеологія не виділяється як окремий розділ, вона вивчається паралельно з лексикологією, тому окремі одиниці з різних тем та відповідної складності вивчаються протягом всього курсу вивчення іноземної мови. Однак вивчення жаргонних фразеологізмів повинно відбуватися у старших класах, коли учні вже мають певні знання про фразеологію, жаргонізми та сленг.

Гордієнко визначає наступні напрями оптимізації вивчення фразеології:

1) процес засвоєння учнями іншомовних фразеологізмів буде цілісним і ефективним за умовою, якщо фразеологізми виділити в окремий навчально-методичний фрагмент занять, а їх вивченню присвятити 15–20% навчального часу в курсі «Лексикологія»;

2) вивчення фразеології має вестися поступово, залежно від засвоєння студентами лексичного і граматичного матеріалу; починати вивчати фразеологію необхідно з першого року навчання і займатися цим до кінця навчального процесу;

3) вивчення фразеологічних одиниць має ґрунтуватися на розумінні семантики фразеологізму;

4) розробка комплексу вправ має бути направлена на формування навичок і вмінь сприйняття, розуміння і використання у мові фразеологічних одиниць. [16, с.53].

Доцільно запропонувати учням старшокласникам наступні завдання:

- прочитати речення й звернути увагу на виділені фразеологізми, передати зміст речення своїми словами;

- замінити виділені фразеологічні одиниці близьким за змістом словом або словосполученням;

- скласти позитивну чи негативну характеристику людини, використовуючи фразеологізми;

- прочитати речення й замість крапок вставити фразеологічні одиниці, які підходять за змістом;

- дібрати синоніми чи антоніми до поданих жаргонних фразеологізмів (наприклад, *до зелених віників і до нових віників, до сивої коси і до білого волосу, у рожевих фарбах, і у рожевому світлі; as black as hell і as black as night, as green as gooseberry і as green as a grass, green horn і a green hand мідний лоб і мідяне чоло, мов чорна хмара і мов чорна туча, дивитись крізь рожеві окуляри і дивитись крізь рожеві скельця; to beat one black і to pinch smth black and blue, red rag і red rag to a bull, red coat і red-coated gentry*);

- виявити елементи неаутентичності у тексті та замінити їх, використовуючи вивчені жаргонні фразеологічні одиниці з метою наблизити текст якомога ближче до «живого мовлення».

- зіставити переклад українсько-англійських фразеологізмів, пояснити їх значення (*Брати себе в руки. – Pull oneself together. Речення різняться за змістом. Pull oneself together – дослівно: тягнути себе разом. Опустити руки – lose heart; сидіти склавши руки – twiddle one's thumbs; голод – найкраща приправа – hunger is the best sauce; in the dead of night – у глуху ніч; mind your p's and q's – слідкуй за тим, що говориш; roll with the punches – виявляти гнучкість; beware of Greeks bearing gifts – бійся данайців, що дари приносять; roll one's eyes – заковувати очі; jump the queue – проходити без черги; shake a leg! – лети стрімголов!*).

Використання комбінаторного прийому, виконання відповідних вправ із використанням фразеологічних одиниць на основі контексту формують «фразеологічну пильність», яка у поєднанні з мовною здогадкою готує учнів до сприйняття фразеологізмів в оригінальних текстах.

Висновки до розділу 2

У мовознавстві існують різні підходи до класифікації фразеологізмів: семантичний, генетичний, функціональний, етимологічний, експресивно-стилістичний, граматичний, морфологічний, синтаксичний, структурний, ідеографічний.

Дослідники в галузі фразеології продовжують розглядати як сучасні, так і історичні аспекти, уточнюють термінологію, аналізують системні взаємозв'язки між фразеологізмами й розкривають механізм утворення фразеологізмів за допомогою генетичних і типологічних паралелей. Багато з цих питань вже стали традиційними у фразеологічних дослідженнях. Однак, за думкою науковців, нові напрями у фразеологічних дослідженнях не обмежуються лише цими аспектами; вони також включають більш фундаментальне висвітлення питань, які раніше були визначені, але не отримали достатньо уваги у вивченні.

Фразеологія представляє собою перспективний напрям у мовознавстві, і кожен дослідник має можливість висунути свою типологію або вдосконалити існуючу класифікацію згідно з власними дослідницькими потребами.

Основною метою дослідження жаргонної фразеології є розкриття культурно-національних конотацій, які виявляються в образних асоціаціях фразеологізмів з еталонами, стереотипами та іншими культурними знаками.

Аналіз жаргонних фразеологізмів з культурологічного погляду є значущим і захоплюючим аспектом лінгвістики. Ці фразеологізми тісно пов'язані з культурними, соціальними, історичними та ідентифікаційними аспектами конкретного суспільства. Вони відображають унікальний

світогляд та менталітет певної групи людей і можуть нести глибокий сенс, закодований у культурних стереотипах та традиціях.

Культурологічні аспекти у вивченні жаргонних фразеологізмів включають культурну специфіку, концептуалізацію кольорів, соціальні групи та субкультури, історичний контекст та ідіоматичний характер. Аналіз фразеологізмів з урахуванням культурологічного підходу розкриває складність та різноманітність мови, а також культурних взаємозв'язків у нашому світі, збагачуючи розуміння мови, культури та суспільства в цілому.

Після аналізу навчальних програм української та англійської мов, було встановлено, що фразеологію української мови вивчають у 6-му та 8-му класах, тоді як в англійській мові вона вивчається паралельно з лексикологією, без виокремлення окремого розділу. Окремі фразеологічні одиниці різних тем та різної складності вивчаються протягом всього курсу навчання іноземної мови. Проте, навчання жаргонних фразеологізмів рекомендується проводити у старших класах, коли учні вже мають певний рівень знань щодо фразеології, жаргону та сленгу.

ВИСНОВКИ

Протягом останнього десятиліття спостерігається підвищення уваги до вивчення фразеології різних мов, оскільки фразеологізми представляють собою значущі елементи національної культури, відображають країнознавчу цінність. Вони широко використовуються в новітній прозі, розмовному мовленні, засобах масової комунікації та в усіх мовних стилях.

Для опису загальних суспільних процесів, характеристики певних соціальних груп та з метою викликати гумористичний ефект усе частіше використовуються мовцями жаргонні фраземи.

Жаргонними фразеологізмами або жаргонізмами називаються слова, вживання яких обмежене нормами спілкування, прийнятими в певному соціальному середовищі.

Серед ознак жаргонних фразеологізмів є: варіантність, метафоричність, семантична нерозділеність, відтворюваність, синонімія (*to be smashed, to be buzzed, to be tipsy, to have snakes in one's boots, to be hammered*) та антонімія (*to be rolling in dough – to be broke*), утворення в середовищі живої розмовної мови, виражений емоційно-експресивний характер.

Основний прошарок жаргонних фразеологізмів створено шляхом переосмислення образів вільних сполучень, що призвело до втрати первинних лексичних значень компонентів та формування фразеологічної семантики. Поява жаргонних фразеологізмів у англійській та українських мовах є результатом таких процесів, як: 1) переосмислення; 2) спотворення; 3) видозміни; 4) запозичення; 5) утворення нових, оригінальних виразів.

Українська мова має велику кількість та тематичне розмаїття жаргонних фразеологізмів, що свідчить про надзвичайну працелюбність та постійну зайнятість українців у різних професіях і галузях.

Фразеологічні жаргонізми англійської мови не мають такого калейдоскопу жаргонних фразем, як їх українські аналоги, але вони все ще

вважають своєю експресивністю та використовуються з метою впливу на співрозмовника.

Традиційно виокремлюють три типи фразеологічних одиниць за способом з'єднання складників: фразеологічні єдності (*міняти шило на мило*, *to be on the seventh heaven of delight* - бути надзвичайно щасливим), зрощення (*збити з пантелику*, *дати одкоша*, *to rub on the* - рішуче повернути чиюсь увагу до незручного чи болючого факту чи помилки) та сполучення (*a dime a dozen* - по десять центів за дюжину – щось дешеве та легко доступне).

У межах етимологічного підходу вчені виділяють наступні види фразеологічних одиниць: біблійні та літературні (*the apple of one's eye* - берегти як зіницю ока), побутові (*to hit the nail on the head* - влучити в яблучко), сільськогосподарські (*to lead someone up the garden path* - давати комусь оманливі підказки чи сигнали), кулінарні (*out of the frying-pan into the fire* - ситуація погіршується), військові (*to fight a losing/winning battle* - намагатися зробити те, що неможливо зробити), морехідні (*to sail under false colours* - поводитися оманливо), анімалістичного походження (*to kill two birds with one stone* - досягти подвійного успіху однією дією), з колірним компонентом (*to be in the pink* - стан доброго здоров'я, благополуччя), з компонентами на позначення частин тіла (*to twist someone around one's little finger* - отримати повний контроль або панування над кимось; змусити когось робити щось).

За належністю стрижневих компонентів фразеологізмів до відповідних лексико-граматичних класів слів розрізняють дієсловні: *бити байдики* - нічого не робити, ледарювати; *to have a heart of gold* - бути виключно доброзичливим і добрим), іменникові (*ace in the hole* - прихована перевага або ресурс, який можна використати для отримання переваги над іншими; *дохлий номер* – марна спроба), прислівникові (*in a nutshell* - у короткому викладі, узагальнено; *at all cost* - незалежно від ціни, за будь-яку ціну), прикметникові (*all ears* - той, що уважно слухає, зацікавлений; *багатий*

Буратіно - про людину, яка нерозумно витрачає гроші на свої забаганки), вигуків *holy cow* - вигук здивування або негативного ставлення; *oh snap* - вигук здивування, захоплення або гніву), фразеологізми-порівняння (*кричати як на війні* - голосно й з емоціями).

Сучасні науковці справедливо зазначають, що фраземіка загалом є своєрідним джерелом, у якому віддзеркалюється історія, суспільні взаємини минулих епох, заняття людей, їхня виробнича діяльність, побут, мораль, родинні стосунки, звичаї, вірування й повір'я.

Дослідження жаргонних фразеологізмів з урахуванням культурологічного аспекту дозволяють розкрити складність та багатогранність мови, а також культурних взаємозв'язків, які є у нашому світі. Вони допомагають збагатити наше розуміння мови, культури та суспільства в цілому.

Оскільки учні старшої ланки розглядають стилістичне забарвлення фразеологізмів та виражальні можливості фразем, тому на цьому етапі їм можна запропонувати ознайомлення з жаргонними фразеологізмами, які є невід'ємним складником фразеологічного фонду будь-якої мови. Варто наголосити на відмінностях між звичайними та жаргонними фразеологізмами, добираючи відповідні види вправ.

Окрім того, жаргонна лексика, як і фразеологія, є досить близькою для молоді, яка в повсякденному житті використовує велику кількість сленгових слів та виразів. Тому вправи на розпізнавання й використання жаргонних фразеологізмів будуть надзвичайно актуальним та цікавим видом роботи для молодого покоління.

Використання комбінаторного прийому, виконання відповідних вправ із використанням фразеологічних одиниць на основі контексту формують «фразеологічну пильність», яка у поєднанні з мовною здогадкою готує учнів до сприйняття фразеологізмів в оригінальних текстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л. Є. Жаргонна фразеологія в мас-медійному дискурсі. *Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ. 2020)* : збірник доповідей. Вінниця : ВНТУ, 2020. С. 191–193.
2. Азарова Л. Є. Жаргонні фразеологізми в мові сучасної української періодики. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32 (71). №1. С. 1–7.
3. Азарова Л. Є., Гурін С. В. Жаргонна фразеологія в сучасній українській пресі. НТКП ВНТУ. Факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем. 2021. № 12. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/36406> (дата звернення 15.06.2023).
4. Азарова Л. Є., Музичук Д. Р. Функціонування жаргонних фразеологізмів у засобах масової комунікації НТКП ВНТУ. Факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем. 2020. № 279. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/28550> (дата звернення 10.06.2023).
5. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 1987. 167 с.
6. Бабич Н. Д. Фразеологія української мови: навч. посібник : у 2 ч. Чернівці, 1970–1971. 153 с.
7. Бакум З., Пальчикова О. Формування ключової компетентності "спілкування іноземними мовами" учнів старшої школи на уроках української мови. *Філологіка* : зб. наук. праць / редкол. : Ж. В. Колоїз та ін. Кривий Ріг, 2020. Вип. 21. С. 225–242.
8. Баранник Д. Х. Фразеологія в усному монологічному мовленні. *Питання мовної культури*. Вип. 2. Київ: Наукова думка, 1968. С. 34–38.
9. Береза Т. А., Коцюк, Л. М., Кулинський О. С. Практичний англо-український словник фразеологічних синонімів. Львів: БаК, 2011. 400 с.

10. Белаш А. Сленг та його роль у сучасній комунікації. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. Філологічні науки*. Луганськ: ЛНУ, 2012. № 9 (244). С. 12–16.

11. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.

12. Бондаренко О. М., Радзієвська О. В. До проблеми перекладу англійських фразеологізмів. Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 3. С. 271–277.

13. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства. Київ, 1952. Т. 1. С. 28–29.

14. Власенко Л. В., Тригуб І. П. Фразеологічні одиниці та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2019 № 39 (3). С. 10–13.

15. Гарлицька Т. С. Лінгвосоціокультурні особливості міського мовлення крізь призму жаргонних фразеологізмів. *Вісник Черкаського університету. Сер. Філологічні науки*. Черкаси : ЧНУ, 2015. № 27 (360). С. 78–85.

16. Гордієнко К. О. Методика викладання у навчанні іншомовних фразеологічних зворотів студентів факультету іноземних мов. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 37. С. 51- 54

17. Греб М.М. Діагностика навчальних досягнень майбутніх учителів початкової школи під час вивчення лексикології і фразеології сучасної української мови. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 5 (вересень-жовтень). С. 95–105.

18. Демиденко Г. Паралінгвальні фразеологізми в українській етнокulturі. Кривий Ріг : НПП АСТЕРІКС. 2016. 175 с.

19. Демиденко Г. Г. Робота вчителя над засвоєнням фразеологізмів, що ілюструють невербальну поведінку українців / Г. Г. Демиденко // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2015. Вип. 12. С. 241-254. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2015_12_31
20. Демський М. Т. Українські фраземи й особливості їх творення. Львів : Просвіта, 1994. 62 с.
21. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти, затверджений постановою КМУ від 30.09.2020 року №898.
22. Державний стандарт початкової загальної освіти, затвердженої КМУ від 21.02.2018 року №87
23. Дубовик С.Г., Кучер І.С. Організаційно-методичні основи засвоєння фразеології на уроках української мови в початковій школі. *Молодий вчений*. 2022. №9(109). С.74-77.
24. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського літературного мовлення. Київ , 1973. С. 8–18.
25. Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2010. 224 с.
26. Івченко А. О. Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. Харків: Фоліо, 1999. 304 с.
27. Історія української фразеографії. *Мовознавство*. 2012. № 1. С. 31–39.
28. Колоїз Ж. В. Порухення фразеологічних норм як один із способів інтенсифікації виразності у мові засобів масової інформації. *Мандрівець*. 2004. № 2. С. 34–39.
29. Коломієць Л. І., Майборода О. А. Відлуння культури вогню в українській фразеології . *Вісн. Харківського національного ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. Філологія*. 2004. Вип. 41. № 631. С. 95–98.
30. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник для студентів

вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2003. 464 с.

31. Кравчук О. М. Особливості вивчення фразеології на уроках української та англійської мови / О. М. Кравчук, Г. С.Тараканова // Загальні аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України. *General Aspects of Innovation Development of Education in the Context of International Cooperation of Ukraine* : матеріали Міжнародної наук.-практич. конф. (20 – 21 квітня 2017 р., м. Миколаїв). Миколаїв : МНАУ, 2017. С. 83 – 87

32. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові. Визначення. Підходи. Класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 20. Т. 20. С. 29–32.

33. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Сучасна фразеологія : класифікаційні параметри фразеологічних одиниць: словник фразеологічних термінів. Донецьк : ДонНУ, 2012. 167 с.

34. Кузнецова Г. В. Структурно-семантична варіативність фразеологічних одиниць в англійськомовному художньому дискурсі: когнітивний та прагматичний аспекти (на матеріалі творів британських авторів ХХ –ХХІ століть) : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04 / Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2008. 23 с.

35. Куценко Л. В. Вигуківі фразеологізми в сучасній українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук. Донецьк, 1995. 19 с.

36. Лабінська Б. І. Німецькі фразеологізми з компонентом на позначення фізичного стану людини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.04. Львів, 2004. 20 с.

37. Ларін Б. Про народну фразеологію. *Українська мова в школі*. 1959. № 5. С. 29–36.

38. Левченко Т. М. Функціонування жаргонних фразеологічних одиниць у засобах масової комунікації. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 11. Т. 1. С. 27–32.

39. Лепешау І. Я. Фразеологія сучаснай беларускай мовы. Мінск: Выш. шк., 1998. 271 с.
40. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо. 2-ге вид., стер. Харків: Вища школа, 1982. 231 с.
41. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / Пентиліук М. І. та ін. ; за ред. М. І. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2005. 400 с.
42. Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення фразеології української мови в 5–7 класах загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. В. Тесленко. К., 2000. 16 с.
43. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків : Основа, 1993. 252 с.
44. Навчальні програми 2021/2022 навчальний рік <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/10/Programi-2021-22-n.-r.pdf>
45. Олійник Л. В. Фразеологізми німецькомовного молодіжного сленгу: їх морфологічно-структурна та тематична характеристика. *Молодий вчений*. 2020. Вип. 10 (86). С. 167–169.
46. Особливості змісту нових навчальних програм. Українська мова. 1-4 класи / К.І. Пономарьова // Методичний коментар до навчальних програм для 1-4 класів : Дайджест / Укл. О.В. Онопрієнко. Донецьк: Каштан, 2012. С. 35-39.
47. Плющ М. Я., Бєвзенко С. П., Грипас Н. Я. Сучасна українська літературна мова : підруч. для студентів вузів / за ред. М. Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1994. 413 с.
48. Прадід Ю. Ф. Значення фразеологізму та його тлумачення в словнику (на матеріалі іменникових фразеологізмів). *У царині лінгвістики і права* / Ю. Ф. Прадід. Сімферополь : Еліньо, 2006. С. 76–80.
49. Робота над фразеологізмами як засіб формування культури спілкування молодших школярів : автореф. дис. канд. пед. наук / Л. О.

Соловець. К., 2004. 22 с.

50. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Київ; Черкаси: Брама, 2004. 276 с.

51. Сіняговська І. Ю. Порівняльна лексикологія української та англійської мов. Конспект лекцій. Кривий Ріг, 2009. 149 с.

52. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ : Наукова думка, 1973. 280 с.

53. Соболевська О. Українські фрази й особливості їх творення. Львів, 2018. 45 с.

54. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.

55. Ставицька Л. О. Короткий словник жаргонної лексики української мови : Містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ : Критика, 2003. 336 с.

56. Ставицька Л. О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект. Київ : Критика, 2000. 208 с.

57. Стишов О. А. Жаргонна фразеологія галузі спорту в мас-медійному дискурсі кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Сер. Філологічні науки.* 2017. Вип. 43. С. 120–124.

58. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін. К. : Знання, 2010. 270 с.

59. Толстова О. Л. Мотиваційні моделі фразеології іспанського молодіжного сленгу. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.* 2012. Вип. 22. С. 308–315.

60. Третяк Н. В. Експресивний потенціал жаргонної фразеології. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Сер. Філологічні науки.* 2013. Кн. 4. С. 40–43.

61. Турбарова Н. К. Про деякі аспекти фразеологічної роботи на уроках читання у контексті реалізації компетентнісного підходу / Н. К. Турбарова // Наука і освіта. 2014. № 3. С. 187-190. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_3_44.
62. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. Львів : Альма-матер, 2007. 235 с.
63. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 494 с.
64. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: Посібник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів. Луганськ: Альма-матер, 2005. 400 с.
65. Фразеологічні топоніми як засіб розвитку міжкультурної компетенції / Є. С. Новікова // Матеріали II Міжнародної конференції „Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ”. Харків, 2012. С. 102 – 103.
66. Явір В. В. Жаргонізований дискурс: духовний занепад чи норма? *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2009. Вип. 3. С. 119–123.
67. Androutsopoulos J. Deutsche Jugendsprache: Untersuchungen zu ihren Strukturen und Funktionen. Berlin, New York, Paris, Wien: Lang, 1998. 684 p.
68. Burger H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. 3. Aufl., Berlin: Erich Schmidt, 2007. 240 s.
69. Gläser R. The stylistic potential of phraseological units in the light of genre analysis. *Phraseology: Theory, analysis, and applications* / ed. by A. P. Cowie. Oxford: Oxford University Press, 1998. P. 125–143.
70. Gries S. T. Phraseology and Linguistic Theory: A Brief Survey. *Phraseology: An Interdisciplinary Perspective* / ed. by S. Granger, F. Meunier. Santa Barbara : University of California, 2008. P. 3–25.
71. Mackay A. On redefining the Idiom. *Lacus Forum*. 2009. No. 36. P. 215.

72. Mel'cuk I. Phraseology in the language, in the dictionary, and in the computer. *Yearbook of Phraseology*. Vol. 3. P. 31–56.

73. Merriam-Webster.com Dictionary, Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/> Accessed 12 Nov. 2023

74. Muldner-Nieckowski P., Muldner-Nieckowski L. Wprowadzenie do frazeologii. URL: http://www.forum.frazeologia.pl/Wprowadzenie_do_frazeologii.pdf (дата звернення: 16.06.2023).

75. Seidl J., McMordie W. English Idioms and how to use them. Oxford : Oxford University Press, 1978. 268 p.

76. Smith L. P. Word and Idioms: Studies in the English Language. London: Constable's Miscellany. 1995. 299 p.

77. Farmonova N. F. The concept of phraseology and the basic types of phraseological units. *Universum*: 2021. Vol. 6 (84). URL: <https://7universum.com/ru/philology/archive/item/11938>